Leto LXXV., št. 33 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, četrtek 11. februarja 1943-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Uspešno bombardiranje sovražnih zbirališč

Izvidniško delovanje ob libijsko-tuniški meji — Topniški ogenj na tuniškem odseku — 20 sovražnih letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 10 februarja naslednje 991. vojno poročilo:

Delovanje izvidniških elementov vzdolž libijsko-tuniške meje.

Oddelki osnega letalstva so zbijali zbirališča motornih vozil in čet z dobrim uspehom.

V tuniškem odseku motilni streli obojestranskega topništva.

Sovražni letalski oddelek je močno bombardiral Kairouan (Tunis), pri čemer je povzročil številne žrtve med prebivalstvom. Nemški lovci so v spopadih sestrelili 16 sovražnih letal.

Na nekatere kraje kalabrijsko-jonske obale so bile odvržene rušilne in zažigalne bombe, prav tako na Marino in na mesto Trapani. Povzročena je bila omejena škoda, izgube pa niso še ugotovljene.

V zraku nad Trapanjem je italijansko-nemško protiletalsko topništvo zadelo štiri letala, izmed katerih je eno padlo na zemljo severno od mesta, neko drugo v morje v višini otokov Egadi, tretje v kraju Blandino in četrto južno od Pacca.

Iz nemškega vojnega poročila

Nemško vojno poročilo pravi o bojih v Severni Afriki in v Sredozemlju:

Na severnoafriški fronti samo krajevno topniško in izvidniško delovanje. Strmoglavna letala so uspešno obstreljevala sovražne baterije na tuniškem visokogorju. Pri dnevnih poletih nad pristanišče Bone so nemška bojna letala zadela s težkimi bombami velik tovorno ladjo in razdejala več skladišč. V letalskih bojih so nemški lovci sestrelili 16 sovražnih letal.

*

Sovražnikovo opravičevanje neuspehov v Tunisu

Lizbona, 10. febr. s. Vojni dopisnik lista »Star« piše v nekem članku, da so neugodni položaj v Tunisu pripisovali najprvo slabemu vremenu, zaradi katerega so se ustavile operacije. Zdaj pa, ko se je vreme zboljšalo, se je treba vprašati, kaj še ovira zaveznike za zavzetje Tunisa. V resnici so utrjene črte Maretca in gorske verige one ovire, ki onemogočajo zavezniško napredovanje z juga. Kakor se zdi, obstoja namera zaupati 8. angleški armadi glavno breme pri polnem zavzetju Tunisa.

Zadovoljstvo tuniškega prebivalstva s četami Osi

Tunis, 10. febr. s. V tuniških krogih poudarjajo, da so italijanske in nemške vojaške oblasti od svojega izkrcanja nadvse spoštovale notranje zadeve dežele in so poslale v Tunis potrebno hrano za vzdrževanje okupacijskih čet. Ta način postopanja je napravil najboljši vtis na tuniško prebivalstvo, zlasti ko je primerjalo to postopanje s postopanjem Američanov in Angležev v Alžiru in Maroku, ker so Angloameričani s sistemom rekvizicij na teh ozemljih povzročili hudo nerazpoloženje. Oblasti Osi so obdržale vse zakone, ki omejujejo pravice Židov, tako da Židje ne morejo spekulirati, kakor se je to zgodilo z dovoljenjem njih angloameriških stricev v predelih, ki jih je sovražnik zasedel. Tudi zaradi tega so tuniški krogi zelo zadovoljni z italijanskimi in nemškimi vojaškimi oblastmi.

Počastitev junaško padlega letalca

Turin, 11. febr. s. Na nekem letališču v Piemontu je poveljnik letalskega področja izročil bojno zastavo neki skupini lovcev, ki se je posebno izkazala v nastopih nad Sredozemljem ob sodelovanju imetnika zlate kolajne Ferrettia di Castelferretto. Svečanosti so se udeležili zastopniki krajevnih oblasti ter oče in sorodniki junaškega padlega letalca.

Vladarica in princ Piemontski v Neaplju

Neapelj, 10. febr. s. V ponedeljek popoldne je Nj. Vel. Kraljica in Cesarica nenadoma prispela v Neapelj in obiskala v raznih bolnicah žrtve sovražnega letalskega napada od pretekle nedelje. Vzvišena Vladarica, se je pomudila ob bolnikih in jih z materinsko dobroto tolažila. Ranjenci so izkazali Vladarici vso hvaležnost, prebivalstvo pa ji je priredilo navdušene manifestacije.

Neapelj, 10. febr. s. Nj. Vis. princ Pijemontski si je davi ob spremstvu zastopnikov oblasti in strovnjakov ogledal glavna mestna zaklonišča. Povsod so ga meščani navdušeno pozdravljali.

Novi nacionalni svetniki

Rim, 10. febr. s. Po Ducejevih odredbah sta tajnik stranke in minister za korporacije izvedla imenovanja nacionalnih svetnikov. Imenovani so:

Giuseppe Bottai za zastopnika PNF v korporaciji profesionistov in umetnikov na mesto fašista Saverija Fere. Giuseppe Gorla za zastopnika PNF v korporaciji za plin in električno namesto fašista Edmonda Del Bufalo, ki je bil imenovan za senatorja; Giovanni Host Venturi za zastopnika PNF v korporaciji za notranji promet namesto fašista Enrica Santamarie:

Alessandro Pavolini za zastopnika PNF v korporaciji za tisk namesto fašista Pierruccia Lantinija; Raffaello Riccardi za zastopnika PNF v korporaciji za les namesto fašista Bruna Mondinija; Ranto Ricci za zastopnika PNF v korporaciji za železarstvo in kovinarstvo na mesto fašista Dario Scorze; Saverio Fera za zastopnika industrijskih delavcev v korporaciji profesionalistov in umetnikov namesto fašista Pietra Bolzona, ki je bil imenovan za senatorja;

Ferruccio Lantini za zastopnika PNF v korporaciji za skrbstvo in kredit namesto fašista Maria Zambonija; Bruno Mondin za zastopnika poljedelcev v korporaciji za les namesto fašista Guida Asinarija di San Marzano, ki je bil imenovan za senatorja; Enrico Santamaria za zastopnika profesionistov in umetnikov v korporaciji za papir in tisk namesto Francesca Paolonia, ki je bil imenovan za senatorja. Mario Zamboni za zastopnika industrijcev v korporaciji za morje in zrak namesto B. Dibolina, ki je bil imenovan za senatorja.

Novi predsedniki zakonodajnih komisij

Rim, 10. febr. s. Namesto nacionalnih svetnikov predsednikov zakonodajnih komisij v Zbornici fašijev in korporacij, ki so prišli v Vlado ali bili imenovani za senatorje ali pozvani na druga mesta, so bili imenovani za predsednike splošne proračunske komisije Suvich, zakonodajne komisije za trgovsko izmenjavo in carinsko zakonodajo Asquini, zakonodajne komisije Italijanske Afrike Cobolli Gigli in zakonodajne komisije profesionistov in umetnikov Lantini.

Iz ministrstva za javna dela

Rim, 10. febr. s. Minister za javna dela je potrdil imenovanje dr. Domenica Romana generalnega direktorja ministrstva, za šefa svojega kabineta.

Italija bo obnovila plodno delo v Afriki

Važno predavanje veleposlanika Guariglie v Rimu

Rim, 10. febr. s. Veleposlanik Rafael Guariglia je govoril v Narodnem zavodu za fašistično kulturo o današnjih in bodočih vprašanjih Afrike. Navzoči so bili nemški in španski veleposlanik, odpravnik poslov japonske poslanike Madžarske, Rumunije, Švedske in Bolgarije, zastopnik finskega poslaništva, nacionalni svetnik Mangini v zastopstvu tajnika Stranke, veleposlanik Rocco kot zastopnik ministrstva za ljudsko kulturo, zastopnik zunanjega ministrstva in vojaških resorov, podpredsednik zbornice Gray, veleposlanik, opolnomočeni ministri, senatorji in akademiki Italije ter zastopniki političnih in kulturnih krogov Rima.

Po pozdravu Duceju, ki ga je izrekel zastopnik tajnika Stranke, je Eksc. Guariglia jasno obrazložil zakaj je Evropa navezana na Afriko in kakšne imperialistične namere ima Amerika glede črnega kontinenta. Govornik je rekel, da se je pojem Evrope pojavil šele med to vojno, kajti pred izbruhom vojne leta 1939 nihče ni gledal preko svojih lastnih posebnih interesov. Ko se je spoznalo, da so interesi posameznikov usodno povezani z nastalo vojno, je bilo treba razširiti pojme tega vprašanja, ki se je z vstopom Amerike v vojno končno prikazalo v svoji pravi luči. Samo Duce je že pred stvarno doumel to vprašanje in predlagal pakt v štirih, ki bi edino mogel preprečiti vojno, če bi ostali sprejeli predlog z dobro voljo in ga tudi izvajali. Ta vojna, ki se je pričela v avgustu leta 1914 in še vedno traja, se bo koristno zaključila samo tedaj, kadar bodo zagotovljene obširne možnosti za delo tistim narodom, ki jim je kakor našemu narodu delo življenjski zakon, pa ne nameravajo delat za druge. V Afriki bo morala torej Italija po pravicah, ki ji bodo pripadle zaradi žrtev v tej vojni, obnoviti svoje plodno delo, katerega je pričela in ga neprestano nadaljevala do danes s svojimi vojaki in kolonisti.

Ogromno delo podpiranja revnih otrok

Rim, 10. febr. s. Ob pričetku zime je bilo odrejeno, naj se akcija občinskih podpornih ustanov izvaja predvsem za otroke. Te oblike podpiranja, ki jo spopolnjuje delovanje GIL-a v osnovnih šolah, je bilo deležnih 507.803 otrok v zavetiščih, in sicer so podpirale občinske ustanove 272.487 otrok, 235.305 otrok pa ONMI.

Poročna posojila v januarju

Rim, 10. febr. s. Notranje ministrstvo javlja, da je bilo v oktobru 1942-XX. podeljenih 2417 poročnih posojil v skupnem znesku 3 milijone 615.900 lir. Od pričetka podeljevanja teh posojil do 31. oktobra 1942 je bilo ugodenih 231.480 prošenj za skupni znesek 356,195.130 lir.

SOVJETSKE ČETE VRŽENE NAZAJ

Uspehi nemških divizij ob gornjem Doncu — Popolnoma uničen sovjetski polk — Zavrnjeni sovražni napadi na Kavkazu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 10. febr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Hudi obrambni boji v južnem delu vzhodne fronte so se tudi včeraj nadaljevali z nezmanjšano silo. V žilavi obrambi so bile sovjetskim četam v številnih napadih prizadete hude izgube.

Po oživljenju bojnega delovanja na zapadnem Kavkazu so bili zavrnjeni vsi sovražnikovi napadi, deloma podprti tudi z oklopnimi oddelki.

Na področju zgornjega Donca in zapadno od oskolskega odseka niso nemške divizije na več mestih ustavile samo sovražnikovega napredovanja, temveč so vrgle sovjetske čete, ki so utrpele hude izgube, proti vzhodu. Pri tem je bil sovražni konjeniški polk uničen skoraj do zadnjega. V teh borbah sta se posebno odlikovali 161. in 45. pehotna divizija.

V srednjem odseku in v severnem odseku vzhodne fronte je potekel dan v splošnem mirno.

Posamezni angleški bombniki so izvedli prejšnjo noč neučinkovite vznemirjevalne polete nad nemško zapadno ozemlje.

Nemška bojna letala so bombardirala včeraj več krajev v južni in vzhodni Angliji.

Nemška obrambna taktika

Berlin, 10. febr. s. Ofenzivno udejstvovanje sovražnika je bilo včeraj znatno manjše v primer s prejšnjimi dnevi. Poznajo se že velike izgube sovražnika v preteklih dneh na vsem južnem odseku fronte. V tukajšnjih vojaških krogih pripominjajo, da zdaj ni mogoče govoriti o »odsekih« in »frontah« v običajnem pomenu teh besed, ki so označevale neprekinjeno vrsto obrambnih akcij, določenih skupin po določenih načrtih. Nemški obrambni sistem se glede na klimatične okoliščine v deželi, kjer se izvaja, naslanja na gotovo število močnih utrjenih postojank, ki so ločene druga od druge in v katerih zaščiti so znatne pehotne in oklopne sile pripravljene preprečiti sovražno napredovanje in zavrniti vse sovražne napade na ta utrjena oporišča. Zaradi tega, podčrtavajo tukajšnji vojaški krogi, se ne smemo čuditi, ako posamezne sovjetske kolone izkoristijo neugodne vremenske okoliščine in jim uspe z nujno omejenim spremstvom živeža in streliva vdreti med široke odprtine nemške obrambne mreže. Dodaje se, da to omogočajo same nemške čete z namenom, da odrežejo v naslednji fazi oskrbovalno pot do sovjetskih sil, ki so prodrle v notranjost nemških postojank. Naravno je, da taka taktika ustvarja stanje, ki se zdi navidezno nespametno, je pa v splošnem in v vsem predvideno ter ga nemško vojaško poveljništvo primerno obvladuje.

Uspehi, do katerih dovaja taktika nemškega vrhovnega povelstva, se potrjujejo tudi s protislovji v sovražnih poročilih o vojaškem položaju. Angleški radio je n. pr. pred dnevi poročal, da je bil Krasnodar obkoljen, včeraj je pa izjavil, da se nahaja rdeča armada še 40 km od Krasnodara. Isti vir je pvročal, da se nemške čete ob začetku svojih zaščinic umikajo iz vse kotline Donca. Istočasno pa je »Exchange Telegraph« poročal, da se je odpor nemških edinic na področju Rostova ojačil in bodo borbe v tem predelu še dolgo trajale. Te nasprotujoče si vesti sovražnik kažejo, da se stvar ne razvija tako za Sovjete, kakor bi si sami radi želeli in kakor bi radi drugim lopovedali.

Berlin, 10. febr. s. Znano je, da se nemški obrambni sistem na vzhodnem bojišču v sedanjih srditih borbah opira predvsem na utrjene postojanke, ki so dobro oborožene in močno zasedene in ob katerih se mora streti, kakor se je dogodilo to pot, siloviti sunek napadajočih sovjetskih množic. Pogosto napadajo te postojanke, ki so seveda razpršene po širnem ozemlju in druga od druge oddaljene po več desetin kilometrov, številčne močnejše sovražne sile, kakor so začasno osamljene postojanke glavnih bojnih črt. To je seveda v naprej predvideno, kajti namen teh osamljenih obrambnih otokov je ta, da zaposlujejo čim večje število sovražnih sil za čim daljši čas.

Zavrnjeni sovražni poskusi na finskem odseku

Helsinki, 10. febr. s. Finsko vrhovno poveljništvo javlja, da so finske čete v zadnjih 24 urah odbile sovražne poizkuse vdora v odsekih Rukajärvija in Uhtue na fronti Vzhodne Karelije ter zadale sovražniku hude izgube. Na ostalih frontah slabotnejše bojno udejstvovanje na obeh straneh.

Velike sovjetske izgube ob Ladoškem jezeru

Berlin, 10. febr. s. Kakor so javila vojna poročila nemškega vrhovnega poveljništva so bile hude borbe pretekle dni južno od Ladoškega jezera. V tem odseku, fronte, kjer je sovražnik skušal za vsako ceno prodreti v nemške črte, so nemške čete med menjajočimi se napadi in protinapadi nudile najtrdnejši odpor sovražnikom, ki so po brezuspešnih poizkusih opustili ofenzivo.

Glede teh borb se dalje doznava, da je neka nemška divizija v tem odseku fronte odbila v 11 dneh kar 75 sovjetskih napadov in je zadala sovražniku ogromne izgube. Sovjeti so v teh borbah izgubili eno pehotno divizijo, tri brigade strelcev in eno oklopno brigado, štiri divizije pa so bile tako zbite, da so morale oditi z bojišča.

Aktivnost nemškega letalstva

Berlin, 10. febr. s. Močne skupine nemškega letalstva so krepko podpirale tudi 9. februarja silovite borbe na vzhodni fronti, zlasti na vrhunskih točkah bitke. V srednjem in južnem odseku so bile bombardirane in obstreljevane s strojnicami kolone, motorna sredstva in sovražna zaklonišča. Tudi južno od Ladoškega jezera je nemško letalstvo učinkovito napadalo podnevi in ponoči zbirališča čet ter oskrbovalne zveze nasprotnika.

Iz istega vira se doznava, da so nemška bojna letala včeraj z uspehom bombardirala razne kraje v južni in južnovzhodni Angliji. Vsa letala so se vrnila na oporišča. Na tuniški fronti je letalstvo Osi sestrelilo v zadnjih dneh 29 angleško-ameriških letal.

Stalingrad je mrtvo mesto

Stockholm, 10. febr. s. Posebni dopisnik lista »New York Times« je z drugimi angleškimi in ameriškimi novinarji prispel v Stalingrad dva dni po popolni zasedbi s strani Sovjetov in je objavil danes svoje vtise:

»To mesto, kjer se je bila najbolj srdita bitka v zgodovini, je pogreznjeno v smrtno tišino, ki naredi na obiskovalca strašen vtis. Razdejanja v mestu si ni mogoče predstavljati. Nobena hiša in nobena cesta ni ostala nepoškodovana, cele gore ruševin so nastale povsod in jih je treba preplezati. Treba je preskočiti žrela, povzročena od bomb, če se hoče nadaljevati pot. V samih stalingrajskih krogih ne prikrivajo priznanja in občudovanja za hrabrost, srditost in disciplino, ki so jo pokazale nemške čete v dolgih borbah.

Topniško bombardiranje Petrograda

Berlin, 10. febr. s. Težko topništvo vojske je z uspehom bombardiralo številne važne naprave v mestu in pristanišču Petrogradu. Kakor se doznava iz vojaškega vira, so nastala razdejanja v tovarnah za municijo, v skladščih za orožje, v ladjedelnicah in drugih vojnih napravah. V tovarni za kablje in v ladjedelnici so nastali velik požari. Več sovražnih baterij je bilo prisiljenih k molku.

Sovražna bojna letala, ki so se skušala zoperstaviti akciji nemških bombnikov, so bila sestreljena.

*

Angleške letalske izgube nad Francijo

Berlin, 11. febr. s. Po dosedanjih vesteh je angleško letalstvo med današnjimi napadi na obalno področje severnozapadno od Francije izgubilo najmanj 6 letal. Štiri letala neke eskadrilje Spitfirov so sestrelili, kakor se doznava iz vojaškega vira, nemški lovci, tve letali pa je sestrelila protiletalska obramba.

Izgubljena angleška oceanska podmornica

Lizbona, 11. febr. s. Angleška admiraliteta javlja, da se je oceanska podmornica »P-48« zakasnila in jo je treba smatrati za izgubljeno.

Švedski protest v Londonu

Stockholm, 10. febr. s. Ugotovljeno je bilo, da so bile letala, ki so včeraj preletela švedsko ozemlje v južnem delu Skanije in na katere je protiletalsko topništvo živahno sreljalo, angleške narodnosti. Zaradi tega je švedski zunanji minister naložil poslaniku v Londonu, naj protestira pri angleški vladi.

Pri Salomonskih otokih so Američani in Angleži izgubili 145 ladij

105 ladij je bilo potopljenih, 40 hudo poškodovanih

Tokio, 10. febr. s. Japonska mornarica je potopila ali hudo poškodovala 145 bojnih ladij in transportnih ladij ter je uničila 986 sovražnih letal v južnem Pacifiku med 7. avgustom 1942., ko se je pričela prva pomorska bitka pri Salomonskih otokih, in 7. februarja tega leta, ko se je pričela pomorska bitka pred otokom Izabela. Bilo je potopljenih 6 sovražnih oklopnic, 4 pa so bile hudo poškodovane. Nosilke letal so bile potopljene 4, 4 pa hudo poškodovane. Križark je bilo potopljenih 36, hudo poškodovanih 6. Rušilcev potopljenih 22, hudo poškodovanih 15. Razen tega je bilo potopljenih 9 podmornic, ena pa hudo poškodovana, en minolovec potopljen, en pa hudo zadet. Pomožnih je bilo tudi 10 hitrih torpednih čolnov, 3 bojne ladje nedoločene vrste na so bile hudo poškodovane. Transportnih ladij je bilo potopljenih 16, hudo poškodovanih pa 6. Skupno tako torej 105 bojnih in transportnih ladij potopljenih, 40 pa hudo poškodovanih, tako da znašajo sovražne izgube 145 edinic.

Japonske izgube so bile naslednje: Potopljene so bile 3 križarke, ena oklopnica, 7 rušilcev, ena podmornica in 5 transportnih ladij, poškodovane pa ena oklopnica, 3 nosilke letal, 4 križarke, 6 rušilcev, ena podmornica in 12 tovornih ladij, skupno 44 edinic. Nadalje se je 236 japonskih letal prostovoljno vrglo na objekte in se uničilo, nadaljnjih 31 pa je bilo poškodovanih.

Sovražne izgube v prvem tednu februarja

Tokio, 10. febr. s. Veliki japonski glavni stan javlja, da je japonska mornarica od 1. do 7. februarja potopila 13 sovražnih ladij in sestrelila 86 letal na področju južnovzhodno od otoka Izabele (Salomonsko otočje). Sovražnik je izgubil med drugim dve križarki, en rušilec in 10 torpedovk. Japonske izgube so 3 poškodovani rušilci, eden od teh hudo poškodovan, in 12 letal, ki se niso vrnila na oporišča. Ta bitka se bo imenovala pomorska bitka pri otoku Izabeli.

Doseženi japonski cilj na južnem Pacifiku

Tokio, 10. febr. s. Listi »Asahi« poudarja, da so Japonci dosegli svoj cilj z ustvaritvijo črte, ki gre od Salomonskih otokov do Nove Gvineje in ki je zelo važna, ker predstavlja črto, s katere sta proti jugovzhodu ogroženi Amerika in Avstralija.

Ameriški bombniki ubijajo Indijce

Rangun, 10. febr. s. Včeraj je bilo med napadom ameriške skupine letal na Rangun sestreljenih 7 ameriških letal. V indijskih okrajih in birmanskih verskih ustanovah so bombe povzročile nekaj škode. Žrtve so skoraj sami Indijci. Ta ponovni napad je samo še podžgal sovraštvo birmanskega prebivalstva do Angloameričanov in utrdil voljo do sodelovanja z Japonsko v svrho uvedbe novega reda.

Človeške izgube ameriške mornarice

Lizbona, 10. febr. s. Ameriško mornariško ministrstvo je objavilo nov seznam padlih, ranjenih in pogrešanih ameriške mornarice. Celotne izgube ameriške mornarice od Pearl Harboura do danes naj bi znašale 22.892 mož, od teh 6.324 padlih in 12.289 pogrešanih.

Evropska bariera proti boljševizmu

Berlin, 10. febr. s. Tukajšnji tisk se še bavi s člankom, ki je izšel v listu »New York Tribune« in v katerem se svetuje malim evropskim državam, naj se vržejo v objem boljševizma, ker Angleži in Američani nikakor ne nameravajo izvajati svojetskemu zavezniku nasprotne politike. »Lokal Anzeiger« omenja nedavne izjave vojaških in političnih osebnosti iz anglosaških krogov glede tega problema in se vprašuje, kakšna bi bila usoda malih držav, če ne bi Nemčija s svojimi hrabrimi zavezniki naglo postavila ob mejah evropskega kontinenta bariere svojih armad, ob kateri se bodo razpršile vse hegemonistične sanje rdečega carja.

Povečanje kmetijske proizvodnje na Madžarskem

Budimpešta, 11. febr. s. Poljedelski minister je govoril pred parlamentarno komisijo o stanju poljedelstva na Madžarskem in je med drugim naznanil, da je količina posevkov letos večja kakor lani. Da bi se proizvodnja še povečala, je vlada dala poljdelcem potrebne poljedelske stroje. Izdani so bili ukrepi za pospeševanje proizvodnje oljnatih semen. Znatno so se povečali krediti za pospeševanje živinoreje. Minister je tudi dal zagotovila, da se bodo izvajali zakoni o razlastitvi zemlje Židov.

Japonsko-bolgarska prijateljska pogodba

Tokio, 10. febr. s. Zasebni svet krone, ki se je sestal na plenarni seji ob navzočnosti cesarja, je soglasno odobril japonsko-bolgarsko prijateljsko in kulturno pogodbo.

Nemški novinarji v Rumuniji

Bukarešta, 9. febr. s. Semkaj je prispel minister Paul Schmidt, direktor tiska v nemškem zunanjem ministrstvu, katerega spremljajo številni nemški novinarji. Sprejel so ga minister za propagando Marcu, visoki uradniki ministrstva ter nemški poslanik z osebjem poslaništva.

Tritedenski post Gandhija

Bangkok, 10. febr. s. Iz Poone poročajo, da je pričel Gandhi, ki je zaprt kakor znano, v palači Aga Kana, 21-dnevni post. V mnogih krajih Indije so bile demonstracije za osvobodtev Mahatme, zlasti v Kalkuti, Bombayu in New Delhiju. Angleške oblasti so poostrile policijske ukrepe.

Nova uprava Združenih mestnih podjetij

Župan genera! Leon Rupnik je imenoval nov upravni odbor Združenih mestnih podjetij, kamor po novem spadajo mestna elektrarna, plinarna, vodovod in Maloželezniška družba. V odbor so imenovani podžupan comm. dr. Salvator Tranchida, univ. prof. dr. ing Milan Vidmar, univ. prof. dr. Maks Samec, univ. prof. dr. ing. Alojzij Kral in univ. prof. ing. Feliks Lobe.

Nova Združena mestna podjetja se razlikujejo od prejšnjih, ki jih je predstavljal dosedanji upravni odbor, tako, da jim ne pripadajo več mestna klavnica, pogrebni zavod in mestna pristava, ker nimajo industrijskega značaja ter zato znova spadajo v normalno poslovanje mestne občine. Priključena pa je bila Maloželezniška družba po prejšnji spremembi statuta, ker je mestna občina sedaj lastnica vseh delnic Maloželezniške družbe.

Novi, na pet članov skrčeni, upravni odbor poleg podžupana sestoji iz najodličnejših strokovnjakov našega vseučilišča, torej iz moči, ki so resnično kompetentne v posameznih panogah tako v upravnem kakor v tehničnem pogledu. Zato se bo režija teh podjetij gotovo zboljšala v splošnem interesu prebivalstva in mestne občine, ki mora iz podjetij črpati prinose za svoj proračun. Namesto, da bi bil imenovan generalni ravnatelj, ki — ne glede na druge okolnosti — ne bi razpolagal s potrebnim vpogledom v posamezne stroke, je vodstvo poverjeno po činu najvišjemu med sedanjimi direktorji, a njemu bodo pri rednih in izrednih sejah za pomoč vsi drugi direktorji. Na ta način je vsem direktorjem dana možnost, da prevzamejo polno odgovornost za delovanje podjetij.

Naloge novega upravnega odbora so dokaj težke, ker gre za rešitev problemov povečanja storitve in razvoja podjetij, vendar pa bo v pogledu na novo organizacijo, osnovano na načelu pristojnosti in odgovornosti, prav gotovo mogoče zaznamovati napredek, ki si ga mestna občina in prebivalstvo obetata od nove uprave.

Izpred okrožnega sodišča

Pod navrtano cisterno je nastavil pločevinasto posodo in nakapljalo mu je tri mesece pogojnega strogega zapora

Ljubljana, 11. februarja.

Jakob je nezakonski sin, doma iz okolice Ljubljane. Mati mu je že umrla, vendar si je zagotovil skromno eksistenco tako, da se mu je posrečilo dobiti službo delavca pri železnici. Fant ni pokvarjen, kaznovan še ni bil nikoli. Morda je malo lahkomiseln. Po dejanju, ki ga je pripeljalo na zatožno klop, po njegovem zagovoru in načinu, kako je sprejel obsodbo, bi upravičeno rekli, da je še zelo neizkušen.

Ko je lani v začetku decembra neko jutro šel v službo, je opazil, da iz neke vagonske cisterne kaplja bencin. Nekdo je cisterno naluknjal. Bila je prav majhna, komaj vidna luknjica, toliko, da se je tekočina plazila skozi po drobnih kapljicah. Bencin, ki je tako uhajal, je kapljal na zemljo in bil za lastnika seveda izgubljen. Nihče več bi ga ne mogel rešiti.

Tako je brž kone premišljeval tudi Jakob, ko se je ustavil pred cisterno in gledal, kako se izgublja dragocena tekočina med kamenjem in prstjo. Postalo mu je žal koristne tekočine in prepričan, da ne dela nič hudega, je nekje v bližini pobral pločevinasto posodo in jo postavil pod cisterno tako, da je bencin kapljal v njo. Namesto da bi šel brez vsakega haska v zemljoe, bo služil meni za pranje umazanih rok in obleke, je mislil Jakob. Na kakšno nevarnost sploh ni pomislil in tudi se ni zavedel, da bi bila njegova dolžnost, da javi na postaji, kar je opazil.

Bencin se je nabiral v posodi zelo počasi. Jakob ni utegnil čakati na licu mesta, da se ga bo nateklo toliko, da se bo splačalo odnesti. Moral je nastopiti službo in zato je odšel. Sklenil je, da bo posodo odnesel popoldne, ko se bo vračal iz službe. Kako majhna je bila luknjica, pove že to, da se je iz nje nateklo v osmih urah, ko je Jakob opravljal svojo službo, komaj za okoli štiri litre bencina. Jakob pa je bil zadovoljen in je posodo z bencinom odnesel.

Njegovo početje je opazoval službujoči varnostni organ in Jakob je kmalu uvidel, da je s svojo nepremišljenostjo zlezel v prav neprijetno zadevo. Bencin so mu odvzeli in ga zaprli pod sumom, da je tudi cisterno navrtal on, da bi kradel bencin. V preiskovalnem zaporu je bil skoro en mesec. Svojega zagovora ni skušal olepšavati in omiljevati svojo krivdo. Povedal je tako, kakor je dejansko bilo. Toda tudi to je bil že težek prestopek po kazenskem zakonu, ki še posebej ščiti vse železniške naprave in blago, ki se prevaža po železnici.

Državni tožilec je sestavil po posledkih preiskave obtožnico in obdolžil Jakoba vlomne tatvine po §§ 314 316 kaz. zak. Razprava je bila v sredo in je obtožnico zastopal državni tožilec Branko Goslar. Senatu je predsedoval s. o. s. Josip Baričevič, sodelovala sta votanta s. o. s. Rajko Lederhas in sodni pristav Matevž Mohorič. Obtožnico je branil branilec ex offo.

Jakob je tudi sodnikom priznal vse tako, kakor smo opisali zgoraj. Trdil je, da se ne zaveda svoje krivde in da ni hotel krasti, ker je bil mnenja, da je bencin za lastnika izgubljen, cisterne pa ni naluknjal on.

Senat ga je po kratkem posvetovanju obsodil, ker ga je spoznal za krivega v smislu obtožbe na 3 mesece strogega zapora in 1 leto izgube častnih pravic. Ker še ni bil kaznovan in ker ni bilo nobene obtežilne okolnosti, več na olajšilnih in je upanje, da ne bo več kradel, mu je kazen odložena za dobo dveh let.

»Zdaj zaenkrat mi ne bo treba nič sedeti?« je z očitnim zadovoljstvom ponovno vprašal Jakob predsednika. To je bilo zanj najvažnejše. Ko ga je branilec vprašal, ali je zadovoljen s sodbo in ali ne bo imel zaradi nje sitnosti v službi, je vprašanje kar preslišal. Hotel je samo vedeti še, ali mu bo vrnjen denar, ki so mu ga zaplenili pri aretaciji. Ko je dobil zagotovilo, da mu bo sodišče denar takoj vrnilo, je odhajal iz sodne dvorane zelo pomirjen.

Iz Hrvatske

— **Zagreb se širi.** Iz poročila zagrebškega župana k proračunu za leto 1943, je razvidno, da se Zagreb lepo razvija in širi. Mestna občina je kupila več nepremičnin in zemljišč. Od 10. aprila 1941 do 14. decembra 1942 je povečala svojo posest za 366 oralov. Skupna vrednost nakupljene posesti je znašala 83,740.190 kun.

— **Sodelovanje nemških in hrvatskih zdravnikov.** V Zagreb je prispel kot gost načelnik odseka za inozemstvo v nemški zdravniški zbornici v Berlinu prof. dr. Helmuth Haubold. Na kolodvoru so ga sprejeli zastopniki zdravstvenih oblasti ter hrvatskega Zdravniškega društva in Zdravniške zbornice. Z zastopniki hrvatskih zdravstvenih oblasti je imel več sestankov, na katerih se je govorilo v sodelovanju med nemškimi in hrvatskimi zdravniki.

— **Dve novi hrvatski pravoslavni cerkvi.** V Vlasenici in Konicu sta bili nedavno blagoslovljeni hrvatski pravoslavni cerkvi. Svečanosti se je udeležilo načelu s predstavniki cerkvenih in prosvetnih oblasti mnogo vernikov.

— **Tihotapci kidajo sneg.** Policijska oblast v Sarajevu je določila nov način kaznovanja tihotapcev. Kaznuje jih z denarno globo, obenem pa morajo po mestu kidati sneg.

— **Hrvatska bo pridelovala več tobaka.** Glavni ravnatelj nemške trgovske zbornice za Hrvatsko dr. Joachim Schulze je napisal zanimiv članek o povečanju hrvatske proizvodnje tobaka. Do leta 1946. naj bi se razširilo s tobakom zasejano polje na 13.000 ha, na katerih bi bilo zasejanih 520 milijonov tobačnih sadik. Letni pridelek bi znašal okrog 15 milijonov kg.

— **Vojni muzej v Zagrebu.** S posebnim pravilnikom je bil ustanovljen pri vojnem ministrstvu v Zagrebu vojni muzej. Njegova naloga je zbiranje vojaških starin vseh vrst, da se ohrani vojaška zgodovina hrvatskega naroda. Muzej je dobil že mnogo starega orožja in drugih starinskih predmetov, nanašajočih se na zgodovino hrvatske vojske.

— **10 vagonov solnčnega semena iz Bolgarije.** V nekaterih krajih Hrvatske so začele solnčnice pešati, tako da imajo stebla samo eno do dve glavi. Zato je tudi pridelek znatno manjši kakor bi moral biti. Za regeneracijo solčnic je kupila zajednica pridelovalcev oljaric v Bolgariji 10 vagonov najboljšega solnčnega semena.

— **Jajca po 4 kune.** Zajednica za perutnino in divjačino v Zagrebu je poslala vsem svojim nakupovalcem in izvoznikom navodila glede kupovanja jajc in perutnine. Obenem je določila tudi cene. Jajca bodo odslej po 4 kune.

— **Banjalučani so strastni kadilci.** Banjalučani so lani pokadili za 83,433.390 kun tobaka. Ko so bile uvedene tobačne nakaznice se je prijavilo 9417 kadilcev. Vina je uvozila Banjaluka lani navadnega 315.264, finejšega pa 1,797 litrov. Na trošarinah je dobila država 5,782.692 kun.

— **Samo narodi čiste rase imajo bodočnost.** Hrvatsko-nemško društvo je povabilo v Zagreb nemškega strokovnjaka za rasno politiko prof. dr. Walterja Grossa, ki je predaval o rasno političnih načelih. Dejal je med drugim, da v rasnem smislu človek ni objekt, temveč subjekt. Zdaj je dokazano, da so židje najslabša rasa na svetu. Samo tako lahko razumemo vse proti njim naperjene ukrepe. Pri čiščenju rase ne smemo poznati nobene obzirnosti.

— **Novi proračun mesta Osijeka.** Proračun mesta Osijek za tekoče proračunsko leto je bil že odobren. Znaša 73,158.692 kun dohodkov in toliko tudi izdatkov. Posebni izdatki so znašali lani 19,455.075 kun, v letošnjem proračunu pa znaša ta postavka 31,895.022 kun in je torej večja za 12,439.947 kun.

— **Predavnje nemškega učenjaka o Japonski.** V torek je predaval v Zagrebu profesor monakovske univerze dr. Köllreutter o japonski državni ideji in misli velikoazijskega blagostanja. Prof. Köllreutter je bil dve leti nemški profesor na Japonskem, kjer se je temeljito pečal z japonskimi političnimi in kulturnimi prilikami. O svojih vtisih na Japonskem je napisal leta 1940. knjigo »Politično področje Japonske«, predlanskim pa razpravo »Sedanja državna izgradnja Japonske«. Predaval je pod okriljem Hrvatsko-nemškega društva.

Sportni pregled

Smučarski dvoboj med Švico in Švedsko

Konec prejšnjega tedna se je v Engelbergu začel prijateljski smučarski dvoboj med reprezentancama Švice in Švedske s tekom na 18 km. Tekmovanje se je zaključilo z velikim presenečenjem, ker je Švicar Adolf Freiburghaus (Chaux de Fonds) premagal svoje švedske nasprotnike. Proga je imela 600 višinske razlike. Freiburghaus je bil že po 10 km v prvi in potem ostal v vodstvu do konca. Rezultati so bili naslednji:

1. Adolf Freiburghaus (Švica) 1:21.44, 2. Bäckström (Švedska) 1:22:56, 3. Karlsson (Šved) 1:23:52, 4. Max Müller (Švica) 1:24:05. Peto, šesto, sedmo in osmo mesto so zasedli Švicarji, deveto Šved, deseto Švicar, enajsto Šved in dvanajsto zopet Švicar.

V petek dopoldne so tekmovale štafete na 4×10 km. Na startu so bile štiri: tri švicarske in ena švedska. Za Švedsko so tekli Bäckström, Wiklund, Karlsson in Oestensson. Švedi so bili v vseh štirih predajah pred najboljšo švicarsko štafeto in so zmagali. Rezultati so bili:

1. Švedska v 2:40:35.6, 2. Švica (Freiburghaus, Müller, Berger, Zimmermann) 2:46:33.2 itd.

Freiburghausa so Švedi povabili, da se udeleži prihodnje leto njihovih tekmovanj na Švedskem. Obenem so mu darovali lepo darilo.

Popoldne istega dne so bili skoki. Zmagal je Švicar Jakob Steiner, ki je dvakrat dosegel 54 m. Drugi je bil Švicar Stump, ki je preskočil 52 in 53 m. Tretji Švicar Zimmermann je obstal na 49,5 in 52,5. Prvi Šved, četrti v končni oceni, Hansson je preskočil 48 in 50 m.

*

Freiburghaus se je v nedeljo uveljavil tudi v prvenstvenem smučarskem maratonu na 50 km. Med 80 tekmovalci so nastopili kot gostje tudi trije Švedi: Viklund, Karlsson in Oestensson. Evo končnih rezultatov:

1. Freiburghaus v 3:36.05, 2. Viklund 3. Karlsson.

*

— **Mednarodno tableteniško tekmovanje v Zagrebu.** Po zaključku mednarodnega tableteniškega turnirja v Bratislavi so se delegati pogajali na predlog hrvatskih zastopnikov o tekmovanju, ki naj bi se v kratkem organiziralo v Zagrebu. Na tej prireditvi bi nastopili prvaki Madžarske, Nemčije, Hrvatske in Slovaške. Madžarsko bi zastopal SATC, v katerem igrata brata Harangozo, nastopil pa bi tudi Soos. Zastopnik Nemčije bi bil dunajski Post SG, v katerem igrata najboljša nemška igralca Bednar in Wunsch. Hrvatsko bi zastopala Urania, Slovaško pa SK Bratislava. Kako so se končala pogajanja, še ni znano.

— **Hrvati pripravljajo svoj mednarodni gometni spored.** Hrvatska nogometna zveza se pogaja s številnimi inozemskimi zvezami za sklenitev mednarodnih tekem. Sedaj računajo, da bo prišlo do zaključka tekem z Bolgarijo, Italijo, Nemčijo, Madžarsko, Švedsko in Dansko. Italijani stavijo pogoj, da se tekma odigra v Italiji. Hrvati pa želijo, da bi prišli letos Italijani v Zagreb, ker so lani oni nastopili v Genovi. Upajo tudi, da bodo sklenili dve tekmi s Švico in da bodo prišli v Zagreb na revanžo Madžari. Nemci so prav tako pripravljeni nastopiti v Zagrebu, vendar šele v jeseni. Nesigurno je, ali bo prišlo do sporazuma s Švedsko. Švedi so se sedaj pogodili z Madžari za dva nastopa: 12. septembra v Stockholmu in 7. novembra v Budimpešti. Ni izključeno, da bodo Švedi naslednjo nedeljo nastopili v Zagrebu.

— **I. Juniorski nagradni turnir namiznega tenisa za prvenstvo Ljubljane.** Po daljšem presledku prireja SK Mladika turnir v namiznem tenisu in to pot samo za juniorje, zavedajoč se, da je moč in napredek vsakega sporta v pretežni večini odvisen od števila in kvalitete naraščaja. Za to tekmovanje vlada že sedaj veliko zanimanje, ker se je ta panoga sporta začela v zadnjem času smotrno gojiti v beli Ljubljani. Na sporedu bodo tekmovanja moštev, dvojic in posameznikov. Vse ljubitelje bele žogice vabimo, da posetijo to zanimivo tekmovanje, s katerega upamo, ne bodo šli razočarani. Vstopnina bo minimalna.

Slavko Pretnar

Ljubljana, 11. februarja.

Mnogo prezgodaj, star komaj 46 let, je te dni umrl v Metliki odvetnik Slavko Pretnar, tudi ljubljančanom dobro znana osebnost. Dasi je bil v Metliki že vrsto let, je imel v ljubljani številne znance in dobre prijatelje še iz časov, ko se je neumorno udejstvoval v ljubljanskem družabnem življenju. Vest o njegovi smrti je bolno odjeknila med njimi, saj so bili prepričani, da bo pokojni prej ali slej ponovno prenesel svoje delovanje v naše mesto in tako znova s svojimi neumornimi silami oplodil naše družabno življenje.

Slavko Pretnar ni bil rojen v Ljubljani. Preživel pa je v našem mestu vsa svoja mladostna leta in končal gimnazijske študije. Po vojni je nadaljeval študije in promoviral na pravni fakulteti v Zagrebu. Stopil je takoj v državno službo, kjer je odlično pokazal svoje pravne sposobnosti. Ko je položil odvetniški izpit, je izstopil iz državne službe in se preselil v Metliko, kjer je otvoril samostojno odvetniško pisarno. Tam ga je dohitela sedaj prezgodnja smrt.

Pokojni je imel v Ljubljani mnogo znancev in prijateljev. Posebno spoštovanje in ugled je užival med pionirji našega sporta. Starejša sportna generacija, ki je po prejšnji svetovni vojni polagala temelje današnji naši sportni organizaciji, ga je poznala in cenila vsa brez izjeme. Slavko Pretner je bil med najagilnejšimi prvimi sportniki pri nas in mu pripada veliko zaslug za napredek našega nogometa, posebno pa še za razvoj naše lahkoatletike. Sportnemu pokretu se ni pridružil samo kot organizator, temveč je z največjim navdušenjem tudi nastopal in tekmoval. Bili so časi, ko Slavko Pretnar ni imel med lahkoatleti sebi enakega tekmovalca. Bil je naš prvi lahkoatletski prvak v vseh lahkoatletskih disciplinah in prvi naš desetobojec. Uspešno se je uveljavljal tudi v nogometnem moštvu nekdanje SK Ilirije, kjer je bil dolgo steber in najmočnejša opora enajstorice.

Tako si je Slavko Pretnar s svojim pionirskim delom pridobil za razvoj našega sporta neveljive zasluge in kdor bo pisal zgodovino našega sporta, ne bo mogel mimo njega. Vrline, ki jih je pokazal kot sprotnik, je pokojni očitoval tudi v vsem drugem življenju in prav zato so ga vsi, ki so prišli z njim kdaj v stik, vzljubili.

Številnemu bridko prizadetemu ožjemu sorodstvu izrekamo ob težki izgubi iskreno sožalje. Pokojnemu Slavku Pretnarju pa bomo ohranili časten spomin. Naj počiva v miru!

Poravnajte čim prej zaostalo naročnino!

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Četrtek, 11. februarja: Lurška Marija, Adolf.

DANAŠNJE PREDSTAVE

Kino Matica: Ciganska ljubezen in Anuška.
Kino Sloga: Angleški kralj ne plača.
Kino Union: Nezvesti soprog.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5; Deu-Klanjšček Dia, Cesta Ariele Rea 4; Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Iz pokrajine Trieste

— **Ob 10letnici smrti znamenitega glasbenega kritika.** Triestinsko časopisje posveča te dni skrbno pažnjo spominu dr. Giangiacoma Manzutta, ki je umrl dne 10. februarja 1933 v Triestu. Obširno navaja njegove zasluge, ki si jih je pridobil kot ugleden glasbeni kritik, ki je dvignil triestinsko glasbeno kritiko na dotlej neloseženo kvalitetno višino. Višje glasbene študije je dovršil na Dunaju ter v Bologni. Skozi 40 let je vodil glasbeno kritiko v Triestu in sicer najprej pri »Indipendente«, pozneje pa pri »Popolu di Trieste«. Pridobil si je velik ugled, ki je segal po vsej Italiji.

— **Madžarska odrska umetnica v Tierstu.** Med triestinskim gledališkim občinstvom vzbuja posebno zanimanje odrska spretnost mlade, nadarjene madžarske gledališke umetnice Vere Worth, ki nastopa na odru Politeama Rossetti. V Triestu si je pridobila s svojimi odličnimi odrskimi nastopi tople simpatije.

— **Ponesrečenci.** Pri delu na parniku si je poškodoval levo oko 31letni kurjač Almerindo Brena. Na desnici se je ranil pri struženju mize 45letni Evgen Riosa. 76letni Mihael Rose se je pri padcu potolkel po vsem telesu. 28letni delavec Marcel Komar ima ranjeno levico. Vsi se zdravijo v triestinski bolnišnici.

— **Svoje mlado življenje je žrtvoval na bojišču** triestinski vseučiliščnik Josip Cameroni. Bil je včlanjen v fašijskih organizacijah. Ob izbruhu vojne se je javil kot vojni prostovoljec. Hrabro se je boril na bosanskih tleh, dokler ga ni zadela smrtonosna sovražnikova svinčenka.

Radio Ljubljana

PETEK, 12. FEBRUARJA 1943-XXI.

7.30 Pesmi in napevi. — 8.00 Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 12.20 Plošče. — 12.30 Poročila v slovenščini. — 12.45 Operna glasba na ploščah. — 13.00 Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 13.10 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.12 Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec. — Glasba za godalni orkester. — 13.45 Operna glasba na ploščah. — 14.00 Poročila v italijanščini. — 14.10 Glasbeni spomini. — Orkester in zbor vodi dirigent Vallini. — 14.40 Sinfonična glasba na ploščah. — 15.00 Poročila v slovenščini. — 17.00 Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 17.15 Koncert pianista Antona Trosta. — 17.40 Pisana glasba. — 19.00 »Govorimo italijanska« — poučuje prof. Stanko Leben. — 19.30 Poročila v italijanščini. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30 Radio za družino. — 21.15 Filmska glasba. — 22.10 Predavanje v slovenščini. — 22.15 Godbo Kr. Karabinerjev vodi dirigent Cirenei. — 22.45 Poročila v italijanščini.

V RESTAVRACIJI

— Gospod želi?

— Rad bi nekaj, česar nima človek vsak dan doma.

— Morda porcijo možganov?

†

Po dolgotrajni bolezni nam je umrl naš dragi očka

PETRIČ JOSIP

železniški nadsprevodnik v pokoju

dne 9. februarja 1943 ob 17.15 na kliniki splošne bolnice v Ljubljani.

Pogreb bo v petek, dne 12. februarja ob 3. uri popoldne iz kapelice sv. Jožefa na žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Vsi, ki ste ga poznali v njegovem nesebično-idealno-požrtvovalnem delu, ga boste ohranili v dobrem spominu.

Zagreb, Ljubljana, 10. februarja 1943.

MARIJA, žena — ing. **OTMAR, BRUNO, MELITA, FRIDA** poroč. **SOTLAR,** otroci in ostalo sorodstvo

Vladimir:

Sestanek z Marijo

Jesen.

Viharna noč je legla na mesto. Veter je srdito bril okrog oglov mračnih hiš, ki so se, vsaj zdelo se je tako, plaho stiskale druga ob drugo. Meščani so že v plašče zaviti molče hiteli po gladkih ulicah po svojih opravkih in tu pa tam je nagajivi veter odnesel zamišljenemu gospodu klobuk ali pa lepi ženi odgrnil kratko krilo, da se je v mraku zablestela vabljiva belina njenih nog in je v srcu revnega dijaka vzbudila neutešno hrepenenje ..

Velike, vid jemajoče obločnice so se zibale v vetru in metale pošastne sence vsepovsod, ki so kakor grozeče tipalke segale v temo. Plinske svetilke, most med preteklostjo in sedanjostjo, so negotovo in skromno pojemale in spet vzplamtevale v mraku, same vase pogreznjene, zamišljene ...

V temo starih in mogočnih kostanjev, ki so takrat še ponosno stali, je utonila visoka senca in obstala pod njenim oknom. Veje stoletnega drevesa, ob katerega deblo se je naslonil, so se skoraj dotikale bledó razsvetljenega okna in šepetale bogve kakšne skrivnosti ...

Ona, ki se je v svoji sobici oblačila, je slišala skrivnostni šepet, zakaj stopila je k oknu in pritisnila mlado, zalo lice ob steklo in se zamislila v temo visokih kostanjev, ki so skrivali toliko nepojasnjenih in vendar znanih skrivnosti ...

Srce mu je udarilo hitreje, ki je stal spodaj in kakor prikopan gledal podobo, ki so ji oknice dale pravilen okvir. In slišala je utrip njegovega srca, ker se je odtrgala od okna in stopila pred ogledalo, da bi si poravnala valove zlatih las, ki so se poigravali po njenih umetniško izoblikovanih ramenih ... Bele roke so si ji tresle v sladki negotovosti, zakaj danes je imelo besedo njeno mlado, še nepreizkušeno srce ...

Nekje se je v stolpu oglasila ura. Trije udarci so odsekano utonili v gluho noč.

Zdrznil se je. Še četrt ure! .. In zapustil je temo, ki ga je varno skrivala njenim očem, in izginil za oglom. Kakor v sanjah je stopal in uvelo rumeno listje ki je šumelo po tleh, se je vrtinčilo okrog njegovih nog, kakor da bi mu hotelo zastaviti korak. Toda on ni videl ponošenega prazničnega odela visokih kostanjev ki so otožno ječali v vetru in upogibali gole veje, in ni videl na vse strani bežečih, same vase pogreznjenih ljudi, ki so igrali vsak svojo določeno vlogo na pozornici, ki se enostavno imenuje življenje..

Pred očmi so mu vstajale druge podobe. Podobe, zaradi katerih je danes tu ...

Bila je rana spomlad v vsej svoji privlačni lepoti in nerazumljivem čaru. Narava se je prebudila, kakor na neviden ukaz, in vsepovsod je zavladala ljubezen. Tudi v mladih, nepokvarjenih srcih se je nekaj zganilo, nekaj je pognalo tako nepopisno nežno in lepó .. Deklške oči so zagorele v omamljajočem, toplem sijaju in se kopale v solzah ... nedolžne prsi so se napele ... korak je postal skrivnostno trden ... kretnje umirjene, a tembolj privlačne ...

Šel je po cesti, vase pogreznjen in sam, ko mu je prišla nasproti mlada in lepa in se je zvesto in pogumno zazrla v njegove oči .. In v tistih očeh, v katere je kakor omamljen potopil svoj pogled, v tistih nedolžnih očeh jekleno-modrega sijaja se je ukresala ognjena iskra, ki bi zanetila mrzlo skalo, in odskočila v njegovo srce ..

Nemir ga je obdajal in koderkoli je hodil je videl njene oči .. Iskal jo je, da bi jo videl, in jo je videl .. Zmeraj isti ogenj v njenih očeh .. zalo lice v zlatem okvirju valovitih las .. ponosen korak

Ljubezen se je vnela v njegovem srcu, ki še ni ljubilo in zagorela kakor požar. In ni verel, da tudi ona išče priilike da bi ga srečala, da ga tudi ona ljubi.

Ni imel poguma ji razkriti svojih skritih čustev in si je prizadeval, da bi jo pozabil .. Branil se je sreče in se je obnašal, kakor se obnaša zločinec po storjenem dejanju .. In bi jo tudi bil pozabil, če bi je ne bil srečal ... A kadarkoli je jo je videl, so ga njene oči vzpodbujale k dejanju.

Molče so ga zgovorno vpraševale, zakaj se ne odloči, kaj čaka ... Počasi se je v niem dvigal pogum in ponos in nekega dne jo je pozdravil ... In ona mu je odzdravila .. Kdo zna popisati opojnost, ki prevzame mladega človeka, kadar prvič pozdravi njo, ki jo ljubi in mu ona z očarljivim nasmeškom odzdravi? ...

Iz prsi se mu je izvil vzdihljaj. Ustavil se je ob Ljubljanici in se naslonil na ograjo. Reka je zaradi deževja zadnjih dni močno narasla in temni valovi so se podili po strugi. Poigravali so se med seboj kakor poredni otroci, drug drugega preskakovali in šumeli, šumeli, tako skrivnostno šumeli ...

Mesec je rezal svetlo brazdo skozi pošastne oblake in zazdel se mu je bogato razsvetljeni ladji podoben, ki sredi pustega oceana hiti skozi viharno noč daljnemu smotru nasproti in z ostrim kljunom reže visoke valove, da bele pene šumeč prše na vse strani ..

In potem? Kaj je bilo potem?

Da potem ..

Počasi, počasi se je v njem dvigal pogum, dvigal ponos .. A čas je hitel ... In končno čez dolgo, se je odločil in ji v pismu razodel svoja čustva ... Sam ni vedel, kaj ga je gnalo, da ji je le pisal. Morda zato, ker ji je hotel narediti veselje, ker je vedel, da je mlado in nepreizkušeno dekle najsrečnejše takrat, kadar preime prvo pismo, v katerem je izpoved ljubezni njega, ki zanj naskrivaj gori njeno prvič vneto srce .. Takrat bi bilo vse prav, če bi ji bil v svojem pismu napovedal sestanek. Zato ji je spet pisal. Toda nesreča je hotela, da je prejela sporočilo prepozno in on, ki je zastonj čakal, je mislil, da ga ona odklanja. In ona, kadar ga je mračnega srečala na cesti, je mislila, da si je premislil, ker ni prišla, in je ne ljubi več, a se je bala opravičiti, da bi ji mrzla stvarnost ne pogasila poslednjega upanja ...

Ali veste, kaj je ljubezen? Če bi bili takrat vprašali njega, kaj je ljubezen, bi vas bil molče pogledal in odgovoril:

»Marija!« ..

To pa zaradi tega, ker je bil mlad in je prvič ljubil.

Še ji je poslal drobno pisemce, v katerem je stalo zapisano, kje bo stopil pred njo. In takrat je ona prišla, njega pa ni bilo. Potem je dolgo ni videl, da ji ni mogel pojasniti. In kadar jo je spet srečal, je mislil, da ona nič več ne misli, kar je včasih mislil, da je mislila ...

Potem je listje odpadlo in prišla je zima. Zarekel se je, da jo bo pozabil. In se mu je zazdelo, da mu usoda pomaga izvajati sklep, zakaj skušali so ga očrniti pri nji. Toda tista velesila, ki ne pozna ovir in ki ne vidi ničesar in se imenuje Ljubezen, je tudi to premostila in je nista omajala ne čas ne zima ...

In danes je tu ..

Le kaj si ona misli o njem? ... Ali je sploh možno, da bi prišla? ... Po vsem, kar je bilo in ni bilo?! ... Po poničanju in čakanju? ... Ne! ... Ni mogoče! ... A njene zveste oči? ... Ali morejo njene zveste, poštene oči dopustiti kak dvom? ... Ne! Nikdar!

Prišla bo! je zavpilo srce in kri se je pognala po žilah, kakor da bi mu hotela raznesti prsi in nekaj nevidnega ga je zagrabilo za grlo in ga dušilo, kakor če bi mu šlo na jok ...

Umiril se je in čudna tesnoba mu je legla na srce ... Zabolelo ga je, kakor če bi ga zagrabila nevidna roka ... Ali ni nekaj takega že doživel? ... Podobno bolečino in podobno noč? ... Da, spomnil se je ...

Pred očmi se mu je zameglilo in tla so se mu zamajala pod nogami, da se je moral oprijeti ograje. Mesec je rezal oblake, toda kaj je to? ... Saj to ni mesec! Lepa ladja je in on stoji na nji in zre v lačne valove .. A ladja plove hitro naprej, ker se ji mudi do smotra. Stroji neumorno hrume svojo pesem in rahlo stresajo ladjo, a od olja in saj črni kurjači z vso naglico nalagajo premog v peči, in potne kaplje padajo na ogorke, ki jih cvrče požirajo.

Slovenska romanja v srednjem veku

Slava raznih romarskih svetnikov je začela v novejšem času močno popuščati —

Ljubljana, 11. februarja

Naše stoletje je skoro popolnoma opustilo številna romanja, ki so bila pri nas nekoč v velikih časteh in zelo obiskana. Kolikor so danes meščani in kmetje še vneti za božje poti, pa niso tako goreči, da bi posnemali svoje prednike in šli na romanja peš. Naša civilizacija, ki je racionalizirala tudi božja pota, jih mnoge opustila in jih nadomestila po večini z eno samo, je dala romarjem na razpolago za romanja mnogo udobnejša popotovalna sredstva kakor so samo človekove noge. Danes skoro ni romarja in romarske organizacije, ki bi se pri izvedbi romanj ne poslužile modernih avtobusov in železnic.

Romanja so bila pri Slovencih zlasti v srednjem veku in v prejšnjih stoletjih novega veka zelo upoštevana. Zanimiv, zgoščen vpogled, kako so naši predniki cenili božje poti, kam so vse zahajali prosit pomoči razne sloveče svetnike in kako so taka romanja opravljali, nam nudi razprava Borisa Orla, ki smo jo že zabeležili med poročilom o novi številki »Umetnosti«. Razprava nosi naslov »Slovenska božja pot in izvori njene ljudske umetnosti.« Že iz naslova je razvidno, da razpravlja pisec o slovenski božji poti posebej in o izvoru ljudske umetnosti., ki je zvezana z božjo potjo, pa posebej. Mi se bomo danes omejili v glavnem na prvi del razprave, to je na slovenske božje poti in njihov razvoj.

V Rim, Kompostelo, Kelmorajn ...

Romanja so imela pri kristjanih srednjega veka globok pomen. Za pokoro, razna usl šanja in druge dobrote, ki so jih bili verni romarji deležni od božjih sil, ali pa, da bi izprosili posebne milosti, se niso zadovoljili z nekaj očenaši in z molitvami v domačih cerkvah. Domačim svetnikom niso izkazovali preveliko zaupanja. Sloveči so bili zlasti mnogi svetniki v tujini. O njih je šel glas, da pomagajo posebno v določenih stvareh sigurneje kakor kateri koli drugi. Tako so bila znana številna romarska pota in srednjeveški romar je izbiral, kakor se mu je zdelo, da bo primerneje za njegov namen.

Velik dogodek za vsakega romarja je bil, če se je odločil iti v tujino. Nekdaj je bila najuglednejša božja pot v mesto, ki je sedež cerkvenega poglavarja. Romanja v Rim so bila prva romanja, ki so jih kristjani poznali. Sklepamo to iz dejstva, da se je naziv za tistega, ki je šel na božjo pot, razvil po imenu papeževega mesta. Rim, Roma, romar, romati. Romar je bil prvotno tisti, ki je šel v Romo na božjo pot. Kasneje se je naziv prenesel tudi na druge in končno na vse, ki so šli na božja pota.

Pri srednjeveških Slovencih namreč ni bil v časteh samo Rim kot sloveča božja pot. Šli so še mnogo dalje po svetu. Nekateri v Španijo, drugi v Nemčijo, tudi za Jeruzalem se jih je vedno našlo nekaj. V Španiji je imela največji ugled med slovenskimi romarji Kompostela, to je božja pot v Santiago de Compostela, kjer naj bi bil pridigal nekoč apostol Jakob in kamor naj bi bili prenesli njegovo truplo iz Judeje. Prav cerkev, v kateri naj bi bil pokopan, je bila cilj romarjev. Romanja v Kopostelo so sedaj že mnogo izgubila na svojem nekdanjem ugledu. Vendar se še vsako leto na dan 25. julija zbere v Komposteli mnogo božjepotnikov.

Tretji romarski cilj srednjeveških Slovencev je bil Kelmorajn (Köln am Rhein), kjer so častili sv. Tri kralje. Romanje na današnjo zapadno mejo Nemčije je bilo zvezano z možnostjo obiskati tudi druga romarska pota, tako Aachen, kjer je bil poseben oltar posvečen tudi sv. Cirilu in Metodu, Trier, Andernah itd. Razen Jeruzalema so slovenski romarji poznali v tujini še druge cilje. Tako so radi šli v Padovo, Oglej, na Trsat, Kevelaer, Marijino Celje in drugam.

Pripravljali so se kakor za pot v večnost

Potovanja v srednjem veku so bila vse prej kot prijetna in nagla. Razmere so bile take, da romarji nikoli niso bili sigurni, ali bodo svoj cilj dosegli ali ne. Prav tako niso bili sigurni, če so prišli s celo kožo do cilja, ali jim bo uspelo vrniti se domov. Romanje je skrivalo vse polno nevarnosti in zato ni čudno, da so se romarji pripravljali kakor za pot v večnost.

Predvsem moramo upoštevati, da so srednjeveški romarji šli na božja pota brez izjeme peš. Romanje je trajalo včasih tudi več let; **že to je pomenilo veliko nesigurnost, ali bo romar še kdaj videl domače kraje ali ne. Razen tega so bile varnostne razmere v srednjeveški Evropi vse prej kot idealne. Na potujoče so prežali roparji viteškega in preprostega stanu, napadale so jih zveri, nagajali so jim pri prevozih čez morja morski viharji. Končno so mnogo vrgle na bolniške postelje tudi razne vremenske neprilike.**

Romar, ki se je odločil za božjo pot, je pred odhodom vzel slovo od vseh svojih prijateljev. Povabil jih je na svoj dom. Najprej so šli v procesiji v cerkev, kjer se je za romarja brala slovesna zadušnica z vigilijo. Po maši so skupno zajtrkovali na romarjevem domu, nakar so se poslovili. Poudarek možnosti, da se ne vidijo nikoli več, je dal včasih tudi mrliški zvonček. Ko se je romar poslavljal, se je oglasil navček iz cerkvenega stolpa, kakor da se pripravlja k pogrebu.

Samo z nesrečami pa romanja tudi le niso bila zvezana. To so bile pač najhujše možnosti, ki so res marsikoga spravile na drugi svet. Vendar se jih je večina vrnilo, nekateri so celo na božjih poteh dosegli kakšno izredno pozemsko srečo. Tako pripovedujejo, da so se mnogi romarji na poti v Kelmorajn poročili — mladim zakoncem je bila torej romarska pot svatbeno potovanje. Pa še drugače so se končale romarske poti. Tako se nekateri res niso več vrnili v domači kraj. Vendar ne zato, ker bi bili umrli. V Kelmorajnu jim je tako ugajalo, da so ostali kar tam, se dobro oženili in s svojo marljivostjo počasi zabogateli.

Mnoge domače božje poti na svetih krajih starih Slovanov

Doma so Slovenci najraje romali na božja pota na gorah. Prava slovenska božja pot v preteklosti je bila najprej gorska božja pot. Slovela so tudi razna dolinska božja pota. Začetke mnogih slovenskih božjih poti moramo iskati še v dobi, ko so bili naši predniki »ajdje«. Krščanstvo je sicer ajdovska svetišča odstranilo, na njih mestih pa je postavilo svoje cerkve. Med take cerkve je treba šteti predvsem svetišča v čast sv. Jurja, sv. Mihaela in sv. Magdalene, ki so bili zmagovalci ajdovskega zmaja. Najslovitejše so bile cerkvice na blejskem otoku, na Gospe Sveti, na Žalostni gori pri Mokronogu in druge. Tudi v raznih romarskih običajih so ohranjene ostaline staroslovenskih obredov.

Romanja so pomenila za romarje velik praznik. Najraje jih je vedno romalo več skupaj. Bilo jih je lahko spoznati že po posebnih znakih. Domači romarji so se posluževali visoke na vrhu zakrivljene palice, romarji v tuje kraje pa so si pripeli na klobuk ali obleko morsko školjko. razen tega pa so si preko ram obesili čutarico za vodo in okoli vratu rožni venec. Za nekatere romanja niso bila prav prijetna. Spokorjenci so za pokoro bili oblečeni v raševinaste obleke, nosili so težke lesene križe ali hodili na goro z razpetimi rokami. Na Sv. Višarje so nosili težka lesena polena. K Sv. Križu pri Belih vodah nad Šoštanjem so prav goreči pridrsali na golih kolenih.

Romarji so imeli največkrat svojega vodnika, vojvodo, ki je bil že dobro poučen o božji poti. Radi so se oglasili tudi pri drugih cerkvah, ne samo pri glavnem cilju. Sv. Primožu nad Kamnikom so se priporočali za ajdo. Prosili so ga tudi varstva pred strelo in točo. Za vsakdanji kruh so prosili sv. Frančiška Ksaverija v Savinski dolini. Sv. Lucija na Skaručni je ozdravljala bolne ali ranjene oči. Sčasoma so se romarske cerkvice zelo razmnožile in še danes nas pozdravljajo z raznih gričev. Njihovi svetniki so bili učinkoviti vsak za svojo stroko in pomagali so ljudem, ki so jih premnogokrat stiskale razne težave.

V novejšem času je začela slava romarskih cerkev ugašati. Moderni romar je mnogo manj občutljiv za težko pokoro in se brez pomislekov posluži vseh modernih olajšav za potovanja. Danes poznajo verni Slovenci od nekdanjih le še nekaj božjih poti. Med najvažnejšimi je bila v zadnjih letih romarska pot na Brezje.

DNEVNE VESTI

— **Imenovanja v ministrstvu za narodno vzgojo.** Minister za narodno vzgojo je imenoval za kabinetnega šefa dr. Colalpina Collalta, doslej glavnega ministrskega inšpektorja. Za svojega posebnega tajnika pa je imenoval dr. Iva Mattucciia, upravnega ravnatelja pisanske Kr. univerze.

— **Na bojišču je padel** poročnik dr. Albert Trotta, ko je s svojimi vojaki branil zavzeti položaj. Njegovo truplo je pokopano pri Kairouanu. Udeležil se je tudi abesinske vojne.

— **Velik uspeh novega baleta »Prividi«.** Na odru milanske Scale so predvajali te dni po predstavi Bellinijeve »Mesečnice« novi balet »Prividi«, ki je bil izveden po Pik-Mangiagallijevem zasnutku ter na Chopinovo glasbo. Občinstvo je izražalo na živahen način svoje zadovoljstvo tako glede glasbene strani kakor glede koreografije. Navdušeno ploskanje je pričalo o prodornem uspehu novega baleta, ki pojde od odra do odra.

— **Strop se je porušil v brivnici.** V brivnici v kraju Bagni di Casciano pri Florenci se je nenadoma porušil strop in pokopal pod seboj štiri osebe, ki so se mudile v frizerskem salonu. Po srečnem naključju so ostale tri osebe popolnoma nepoškodovane, le 12-letna Leda Ambrosio je dobila težje poškodbe, vendar pa ni smrtne nevarnosti.

— **Dnevnik »Lavoro fascista« v novih prostorih.** Predvčerajšnjim se je preselil dnevnik »Lavoro fascista« v svoje nove prostore v ulici IV. Novembre v Rimu. Nove prostore je blagoslovil mons. Henrik Pucci, ki je tudi novinar. Novi prostori so najsodobneje urejeni, nove tehnične in tiskarske pridobitve pa omogočajo tipografsko in tiskarsko izpopolnitev omenjenega dnevnika.

— **Po nesrečnem naključju je padel med vožnjo z vlaka in se pobil do smrti.** Na železniški progi Milano—Como so se v bližini Cucciagga odprla vrata vlaka 40-letni Cesare Bolini je bil pri vratih in je pri tem padel na tračnice. Obležal je s počeno lobanjo, zlomljenimi nogami ter drugimi poškodbami. Še pred prevozom v bolnišnico je nesrečni Bolini umrl za smrtnimi poškodbami.

— **Scenografska razstava v Neaplju.** Dne 28. marca bo otvorjena v Neaplju zelo zanimiva razstava s scenografičnega področja. Organizatorji razstave so povabili k sodelovanju vsa G. U. F.-ova gledališča. Udeležijo se je lahko s svojimi prispevki vseučiliščniki ter vseučiliščnice, ki so organizirani v G. U. F.-u.

— **Prva vojna kuhinja.** Na pobudo trieštinskega prefekta bo otvorjena dne 1. marca v prostorih pomorskega postajališča v Trstu prva vojna kuhinja v Giulijski Venezii. Namen nove kuhinje je nuditi uradnikom ceneno in tečno hrano. Cena obedu bo 3.5 ali 11 lir. Poleg juha (minestre) bo na razpolago tudi pujkuha s kruhom ter sadje ali sir po izberi.

— **Smrt odličnega odrskega umetnika.** V Rimu je nenadno umrl slikar ter odličen tvorec odrskih slik prof. Hektor Polidori, ki je užival svoj umetniški sloves po vsej Italiji. Bil je dolgo vrsto let scenografski inspirator pri Kr. operi v Rimu, globok poznavalec odrske umetnosti ter je bilo njegovo sodelovanje na odru zelo cenjeno ter dragoceno. Bil je vojni prostovoljec, fašist ter častnik vojske in milice. Uvaževali pa ga niso samo na umetniškem, ampak tudi na političnem torišču.

— **Najdba starinskih fresk v Rimu.** Pri izkopavanjih na trgu Sonnino v Rimu so odkrili važne, zanimive ostanke zasebnega poslopja, ki sega v drugo ali prvo stoletje pred Kr. Na zidu obširne dvorane so ugotovili dragocene starinski slike, ki sta zvrstno izdelani in ki sta zelo dobro ohranjeni. Gre za dragocene freske, ki bodo spravljene v muzejske zbirke rimskega guvernerjata. Arheološko raziskovanje glede najdenih fresk še ni zaključeno. Nadaljuje se pod vodstvom organov pristojnega guvernerskega urada v Rimu.

— **Poglavnikovo odlikovanje italijanskemu novinarju.** Iz Milana poročajo: Tajniku novinarskega sindikata v Milanu Arrigu de Angelisu, ki je podšef dnevnika »Il Popolo d'Italia«, je bilo izročeno Poglavnikovo odlikovanje krone Kralja Zvonimirja prvega reda. Omenjeno odlikovanje je prejel v znak priznanja za zasluge v prid poglobitvi italijansko hrvatskih odnošajev.

— **Nagrajeni novinarji.** Na pobudo lombardskega odseka Društva japonskih prijateljev je bila v Dopolavorovih prostorih v Milanu prisrčna italijansko japonska manifestacija v okviru svečane razdelitve nagrad onim novinarjem, ki so prispevali najbolj tehtne ter najprimernejše članke v zvezi z razstavo risb japonske šolske dece. Tej slovesnosti so prisostvovali poleg japonskih predstavnikov ter polnoštevilno zbranih milanskih novinarjev milanski Zvezni tajnik, podprefekt Riva, rektor prof. Pestalozza in šolski inšpektor prof. Alberici. Najprej je spregovoril društveni podpredsednik grof Picinini, ki je podčrtal pomen te prve nagraditve vrlih piscev. Zahvalil se je v imenu novinarjev sindikalni tajnik De Angelis, ki je podčrtal važnost udeležbe italijanskih novinarjev pri tem koristnem propagandnem delu. Sledila je izročitev nagrad nagrajenim novinarjem, nakar je bila še razdelitev nagrad iz sklada »Maksim Piccinini« za one, ki so vpisani v japonske tečaje in v tečaje vzhodne kulture. Nagrajenci in govorniki so bili deležni živahnega priznanja.

— **Sestanek vzgojiteljev v Benetkah.** V veliki avli beneškega Ateneja so bili te dni pedagoški dnevi, ki so bili organizirani iz vrst vzgojnega zavoda Paedagogium, ustanovljen po o. Gemelliju, rektorju katoliškega vseučilišča v Milanu. Uvodno predavanje je imel beneški patriarh kardinal Piazza, ki je govoril o krščanskem vzgojitelju. Sledili so številni pedagoški referati.

— **62-letnico poroke** sta praznovala te dni v kraju S. Polo d'Enza vzgledna zakonca Emil in Klotilda Moglia. Prisrčne družinske proslave se je udeležilo 48 svojcev, sinov, vnukov, pravnukov Slavljencema, ki se jima spričo trdnega zdravja obeta še železna poroka, je poslal papež Pij XII. svoj apostolski blagoslov.

— **Iskal je utopljenkino truplo, pa je sam utonil.** 56-letna gospodinja Julija Alberti je padla v kanal pri kraju Capriano Azzano pri Bresciji, ter je v njem utonila. Na njene klice na pomoč so stekli h kanalu številni reševalci. Med njimi je bil tudi 52-letni Ivan Micheli. Po brezuspešnem reševalnem delu so reševalci ugotovili, da jee zagrnila voda tudi Michelija. Njegovo truplo so našli v kanalu naslednjega dne.

— **Avtarkičen razvoj tobačnega pridelka v Črni gori.** Agencija »Agit« poroča: Med prvimi uspehi prizadevanja, da se črnogorsko gospodarstvo oprosti uvoza od drugod, usmerjajoč ga k proizvodni avtonomiji, zaslužijo poseben poudarek oni uspehi, ki se nanašajo na črnogorsko tobačno industrijo. Te dni je prišel v prodajo novi cigaretni tip »Lovčen«. Sestavlja ga izključno domači črnogorski tobak. Z ozirom na mešanico je treba ločiti dve vrsti teh cigaret in sicer lažje in težje vrste. Pri tem je bil upoštevan poseben okus črnogorskega prebivalstva. Obe cigaretni vrsti »Lovčen« se izdelujeta v tobačni tovarni v Podgorici, ki je bila na novo preurejena po sodobnih načelih, tako da lahko povsem ustreza potrebam in zahtevam sodobne proizvodnje. Aroma daje cigaretam »Lovčen« značilen, poseben okus, ki se nanj z lahkoto navadijo kadilci, ki so dajali doslej prednost drugim cigaretnim vrstam. S cigaretami »Lovčen«, ki se prodajajo po zmerni, nizki ceni, se bo Črna gora lahko oprostila dosedanje potrebe po uvozu tobačnih izdelkov iz sosednih, bližnjih pokrajin, iz katerih so morali doslej uvažati v Črno goro ne le tobačne surovine, ampak tudi izdelke tobačne industrije.

— **Prizadevanja za poljedelsko avtarkijo.** Razvoj mestnih poljedelskih gospodarstev (mestni vrtovi itd.) se razvija v glavnih italijanskih mestih z naraščajočim napredkom ter z najlepšimi uspehi. Kakor poroča agencija »Agit«, je pridobilo milansko poljedelsko gospodarstvo, ki je obsegalo lani sto hektarjev obdelane površine, nadaljnjih 120 hektarjev plodne zemlje, ki je namenjena predvsem pridelovanju zelenjave s čimer bo oskrba mesta z zelenjavo še bolj olajšana.

— **Izkoriščanje toplih izvirkov.** V okviru proučevanj, ki gredo za čim bolj smiselnim izkoriščenjem razpoložljivih naciolnih energij, vzbujajo posebno zanimanje raziskovanja za pametno izkoriščenje številnih, pomembnih izvirkov tople vode, ki jih zasledimo po številnih krajih Italije zlasti pa v neapeljskem področju. Kakor je razbrati iz finančno gospodarskega dopolnilnega vestnika agencije »Agit«, se uspešno nadaljuje pobuda posebne družbe Safen (Società Forze Endogene Napoletane) na področju novih raziskovanj ter proučevanj, ki so omogočila ugotovitev, da je možno izkoriščanje izvirkov tople vode ter vodne pare, ki puhti iz zemlje. Verjetno bosta še letos dograjeni mali geotermični centrali v Cetari in mestu San Angelo na otoku Ischia. Slična raziskovanja se bodo pričela tudi v venetskih pokrajinah, kjer je pričela s svojim pobudnim delovanjem na področju geotermičnih pridobivanj družba Safev (Società Forze Endogene Venete).

— **Nesreče.** Naslednji ponesrečenci so bili sprejeti v ljubljansko bolnico včeraj in predvčerajšnjim. Antonija Plešman, 28-letna zasebnica iz Ljubljane, se je vsekala v levico. — Vekoslav Gregorka, 14-letni sin delavca z Vrhnike, si je pri padcu na cesti zlomil desnico. — Silva Jeršin, 15-letna dijakinja iz Ljubljane, se je pri padcu na stopnicah močno pobila na nogah. — Marija Žganjar, 20-letna hči posestnika iz Zdenske vasi, se je morala zateči v bolnico, ker jo je pes ogrizel po obeh nogah. — Ludvik Košmerlj, 37-letni kolarski mojster iz Loškega potoka, si je pri padcu poškodoval rebra. — Mihael Rebernik, 46-letni voznik cestne železnice, se je usekal v desnico. — Franja Hočevar, 36-letna žena služitelja iz Ljubljane, se je opekla na desnici. — Alojz Gačnik, 37-letni železničar, se je urezal v desnico. — Štefanija Frece, 57-letna upokojenka tobačne tovarne iz Ljubljane, si je pri padcu zlomila desnico.

SLOVNICA

— Jurček, če pravim: jaz sem odšel — ali je to prav?

— Ne.

— Zakaj pa ne?

— Ker ste še tu, gospod učitelj.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO UNION — TELEFON 22-21

Komedija za smeh in kratek čas

Nezvesti soprog

v glavnih vlogah: **Hans Mosar, Lucie Englisch, Th. Lingen** in drugi komiki

Predstave: ob delavnikih ob 16. in 18.15 uri; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30 uri

KINO MATICA — TELEFON 22-41

Dva filma dnevno:

Ob delavnikih ob 14.30 **»Ciganska ljubezen«**, ob 16.30, 18.30 **»Anuška«**

Ob nedeljah in praznikih ob 10.30 **»Ciganska ljubezen«** — ob 14.30, 16.30 in 18.30 **»Anuška«**

Ciganska ljubezen — Odlični igralci: **Madelaine Sologne, Jean Gallant.** Dramatična vsebina, petje, ples. — Ciganski orkester in zbori!

Anuška — Nepozabna Dunja — **Hilde Krahl** v glavni vlogi. Film pestrosti in dekorja! Dunajski valčki, stare pesmi in plesi! — Drama lepega, plemenitega dekleta.

KINO SLOGA — TELEFON 27-30

Velika dramatska ustvaritev, mogočno zgodovinsko delo v filmu

Angleški kralj ne plača

Osvaldo Valenti, Andrea Cecchi, Silvana Jachino

Predstave od 14.30 ure dalje

Konec ob 20.15 uri

IZ LJUBLJANE

—lj **Zadnja pot Jožeta Magušarja.** V nedeljo dopoldne je nenadno preminil, zadet od srčne kapi, splošno znani pekovski mojster Jože Magušar. Priljubljenost pokojnika med prijatelji in znanci je izpričala mnogoštevilna udeležba pogrebcev, ki so se zbrali v torek popoldne na Žalah, da ga poslednjič pospremijo in se poslove od dobrosrčnega in plemenitega moža. Poleg številnih stanovskih tovarišev, ki so mu poklonili lep venec, se je mnogo stanovalcev z Dolenjske ceste, Galjevice in od drugod uvrstilo v dolg žalni sprevod, ki se je tiho vil izpred cerkve, ko so bili zadnji pogrebci še na Žalah. Tako so delavnemu funkcionarju mnogih organizacij njegovi tovariši izkazali poslednjo čast. Naj bo mnogo prerano umrlemu pokojniku lahka zemljica!

—lj **V tem mesecu še ni bilo mrzlega dne.** Zdaj res ne smemo tožiti nad zimo, saj v tem mesecu po vremenslovnih pojmih še ni bilo mrzlega dne. Mrzli dnevi so tisti, ko se živo srebro tudi ob najvišji dnevni temperaturi ne dvigne nad 0°. Doslej je bila maksimalna dnevna temperatura vselej višja. Tako je znašala včeraj 3.2°. Ponoči je bilo oblačno, zato se je le malo ohladilo, tako da je minimalna temperatura davi znašala —1.2°. Zračni tlak je začel zopet naraščati, vendar ni zanesljivo, da bo vreme ostalo lepo delj časa.

—lj **Pianistka Emilija Dernovškova,** ki bo koncertirala jutri zvečer ob pol 7 v mali filharmonični dvorani, je rodom iz Češkega iz znane muzikalne družine, ki ima že dolgo vrsto let lastno glasbeno šolo v Dvur Kralove. V Ljubljani deluje kot profesorica klavirja na šoli Glasbene Matice. Znana je kot odlična pianistka in ko je prvič nastopila na javnem koncertu v Ljubljani, decembra leta 1941., so ji dali kritiki in občinstvo polno priznanje za njeno umetniško igro. Za jutršnji svoj drugi nastop, v vrsti naših koncertov, si je izbrala lep, velik klavirski spored, ki prinaša dela: Martuccija, Suka, De Falle, Chopina in Liszta. Na koncert opozarjamo. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

—lj **Pogreb Josipa Petriča.** Za danes popoldne določeni pogreb umrlega Josipa Petriča bo jutri, v petek ob 15 iz kapelice sv. Jožefa.

—lj **Pozivamo vse rejce koz, ovac, prašičev, kuncev, perutnine itd.,** kateri do sedaj niso prejemali krmil za živali pri Malem gospodarju, Gallusovo nabrežje 33, da se prijavijo ob določenih dneh v zgoraj omenjeni pisarni zaradi popisa živali in prejemanja krmil. Pisarna sprejema prijave samo dopoldne in sicer: 15. februarja črke A do G, 16. februarja črke H do L; 17. februarja črke M do R; 18. februarja črke S do Ž; 19. februarja zamudniki.

—lj **Vodnikova družba** sporoča, da so letošnje knjige v drugi nakladi dotiskane. Vsi oni člani, ki so do 20. januarja t. l. prijavili svoje članstvo, dobe letošnje knjige tam, kjer so se prijavili. Dobe jih pa tudi še člani-zamudniki, ako se takoj prijavijo in dokler traja zaloga.

lj— **VIII. simfonični koncert,** ki je bil napovedan za ponedeljek 15. t. m., se bo vršil v ponedeljek 22. t. m., ker je del simfoničnega orkestra tekoči teden močno zaposlen v Operi. Vstopnice bodo v predprodaji od srede 17. t. m. dalje v knjigarni Glasbene Matice.

—lj **Najnovejše Švigljeve slike,** ki so razstavljene v Kosovem salonu v prehodu Nebotičnika, se odlikujejo po svežini in sončnosti. Mladi slikar se je v tej smeri lepo razvil in napravi ugoden vtis. Sedanja razstava je kljub maloštevilnim umetninam vzbudila splošno pozornost. V kratkem pa namerava prirediti večjo razstavo večjih del, med katerimi bodo tudi številni sportni motivi.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 11. februarja, ob 17.30: **Mirandolina.** Premiera. Red Premierski.
Petek, 12. februarja; zaprto.
Sobota, 13. februarja; zaprto.

*

Premiera Goldonijeve komedije »Mirandolina« bo v četrtek 11. t. m. za red Premierski. Ta igra ima za vsebino nadvse lahkotno, ljubeznivo in šegavo zgodbo o štirih snubcih lepe krčmarice Mirandoline. Dejanje se godi v rokokojski dobi v Firenci. Mirandolino bo igrala Mira Danilova, njene snubce pa: Jan, Gregorin, Verdonik in Gorinšek. Režija: Jože Kovič, scenograf inž. E. Franc.

OPERA

Četrtek, 11. februarja, ob 17.: **Sestra Angelika,** 7 sinfonija. Red Četrtek.
Petek, 12. februarja, ob 17.: **Zemlja smehljaja.** Red A.
Sobota, 13. februarja, ob 17.: **Seviljski brivec.** Izven. Gostovanje člana rimske Kraljeve Opere, baritonista Giuseppa Taddeia. Cene od 40 lir navzdol.

DOBRA ŽENA

— Odkar si se oženil, te ne vidim nikoli brez gumbov na obleki. Vidim, da imaš dobro ženo, ki skrbi zate.

— Da, da! Takoj prvi dan me je naučila šivati.

KLOBUČARNA »PAJK«

Vam strokovno osnaži, preoblika in prebarva Vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica. Zaloga klobukov — Se priporoča

RUDOLF PAJK, LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA 38
MIKLOŠIČEVA CESTA 12
(Nasproti hotela Union)

MALI OGLASI

Zahtevajte pri Vašem trgovcu **NAŠ ČAJ** od Kmetijske družbe

Inserirajte v „Slov. Narodu"

Ugasnjenih luči reže ladja visoke, peneče se valove in hiti, hiti v temo, kakor splašena žival, ki ji sledi sovražnik...

Mrko stoji kapetan na najvišjem mestu in niti ne trene, kadar visok val preplavi palubo ali veter tako srdito zarjove da ladja zaječi... Nem in raven stoji in ob njem krmar in ladja brzi varno naprej skozi viharno noč, čez grebene ljutih valov smotru v naročje... Valovi vdarjajo ob stene in pene šumijo in se za ladjo družijo v belo cesto...

Tudi takrat ga je nevidna roka zagrabila za prsi, da bi bil najrajši zaječal od bolečine...

V tem hipu pa je vitek plug kakor misel hitro zarezal belo brazdo proti desnemu boku v noč bežeče ladje...

Kapetan, negiben in trd, je kriknil povelje, stroji so za trenutek še bolj zahrumeli, marljive roke mornarjev se vrgle na delo... beg in vrvenje — oglušujoč tresk in do nebes segajoč steber ognja in dima in vode...

Potem vpitje... glasen jok.. pretresljivi kriki na pomoč.. gluhi padci.. grgranje... in nič več.. le grobna tišina..

Mesec je zarezal široko brazdo in kar zasmejal se je, tako se je zveselil, ker je zaplul na jasno nebo..

Tudi njemu se je zjasnilo bledo lice in pregnal je temne misli, ki so mu bile legle na dušo. Saj zdaj jo pričakuje. Pogledal je na uro. Da, še dve minuti. Ali je mogoče?... Samo še dve minuti?! In potem?..

Da, potem...

Domišlijija je odpovedala...

V pesku je lahko zašumel korak. Ognjevito se je obrnil, a prezgodnji up ga je razočaral. Ni bila ona. Tuja žena se je ustavila deset korakov stran in stopila prav do brega.

Radovedeno si je ogledoval neznanko in kar neprijetno mu je postalo, da bo z njeno prisotnostjo oskrunjena svetost njegove skrivnosti. Skoraj take postave je, kakor ona, je pomislil. Na glavi je imela ruto, v desnici dežnik, v levici torbico in dolgo, skoraj predolgo krilo je oklepalo njeno vitko telo...

Nehote se je nasmehnil. Ob istem času na istem mestu dva sestanka! In tako se je naredilo, da bi se para lahko zamenjala!.. A zakaj je tuja žena tako nemirna?... Ali je njen dragi zakasnil? Zakaj ji desnica z dežnikom ne more mirovati?...

V stolpu se je oglasila ura. Sedem razločnih udarcev.. Veter je utihnil..

Zdrznil se je.. Zdaj pride...

Tudi mlada neznanka se je še bolj vznemirila... Obrnila se je njemu nasproti in ga pogledala skozi temo.. Z živčno kretnjo je preložila dežnik iz desnice v levico in stopila tri korake naprej...

On pa je stal kakor prikovan in je čakal njo, ki bi morala že prihiteti...

Tedaj je mlada žena neodločno obstala pred njim, se zbegano ogledala in v naslednjem trenutku zbežala kakor splašena srna v noč...

Ko se je zavedel, je planil v temo kakor divjak, a je bilo prepozno, ker v življenju uidejo včasih kratki trenutki, ki se ne dajo nikdar dohiteti...

Mesec je na črnem nebu rezal svetle valove in njegovi srebrni žarki so se poigravali z lačnimi globinami grozeče narasle Ljubljanice. Okrog oglov je tulil veter in se z odmrlim listjem vrtel v divjem plesu ter nagajal svetlim obločnicam, zamišljenim, kdo vé kam hitečim gospodom in mladim neznanim ženam...

Zdravstvene razmere v prejšnjem stoletju

Še pred 100 leti je kolera pobrala v Evropi okrog milijon ljudi — Zanimivosti iz zgodovine zdravstva

Ljubljana, 11. februarja

Nekateri dvomijo, da človeštvo napreduje, vsi drugi pa, ki verujejo, da je vsa zgodovina človeštva istovetna z napredkom, neprestanim stremljenjem k izboljšanju, se lahko tudi sklicujejo na neštete dokaze, da človeštvo zmaguje v boju z naravnimi silami in sovražniki življenja Eden najboljših primerov človeškega napredka je razvoj zdravstva. Še pred desetletji je bil boj z nekaterimi boleznimi zelo težek ter ni imel lobre znanstvene osnove. Človek je bil dolgo brez moči proti kužnim boleznim in kako je še taval v temi prejšnje stoletje, nam najlepše kaže zgodovina zatiranja kolere. Če bi človeštvo res ne napredovalo, bi moralo že zdavnaj izumreti — ugonobile bi ga kužne bolezni.

Strašne azijske bolezni

Menda izvirajo vse najstarejše in najstrašnejše bolezni iz Azije. Zato, ker je Azija prvotna domovina človeštva? Resnica je, da so se najstrašnejše kužne bolezni širile iz Azije na druge celine dolga stoletja. Azija je bila domovina kuge, pa tudi kolere, ki je bila prav za prav tudi kuga, in sicer kuga novega veka. Sicer je pa kolera divjala v Evropi že v srednjem veku, a najbrž večkrat tudi prej. Jezikoslovci so včasih mislili, da ime kolere izvira iz grške besede holy (žolč) ali iz hebrejščine: cholera, kar pomeni: »huda bolezen«. Domovina kolere je v Vzhodni Indiji, ob ustju Gangesa. Njeno središče je bilo tam tudi v časih, ko so Turki vdirali iz Azije v Evropo. Hkrati s turškimi pohodi so se širile v Evropo azijske bolezni. Vendar zgodovinarji mislijo, da se je kolera razpasla v Evropi prvič šele l. 1821., čeprav ni mogoče trditi z vso zanesljivostjo, da kolera ni divjala že prej v Evropi, ker so opisi kužnih bolezni iz srednjega veka nepopolni, odnosno se ne strinjajo. Morda so v starih časih imenovali z imenom kuga vsako kužno bolezen, ki je zahtevala več žrtev. Kolera nedvomno ni bila nič manj nevarna kakor »črna kuga« ali kakor koli so že imenovali azijsko kugo.

Kolera prodirala v Evropo postopno

Vsekakor je pa treba upoštevati ugotovitve zgodovinarjev, ki so dognali, da se je kolera širila iz Azije v Evropo postopno skozi Rusijo. Tako je prodrla v Evropo prvič šele pred dobrimi 120 leti. Širila se je skozi Perzijo in se usmerila ob Astrahana proti Volgi, kjer se je ustavila. Tedaj se še ni razpasla naprej proti zahodu Drugič je kolera vdrla v Evropo l. 1826. in izbrala si je v glavnem isto pot kakor prvič. Toda tedaj je Volga ni zadržala. Bolezen se je razbesnela tudi v Moskvi, od koder se je po krajšem presledku razširila prvič v zahodno Evropo. Prodirala je skozi vso evropsko Rusijo, vdrla v Avstrijo, se razpasla v Nemčiji ter prodrla tudi na Angleško. Poslej so bile kužne klice razširjene tudi v Evropi, da je bolezen od časa do časa izbruhnila. Ugnati je niso mogli povsem niti še ob začetku tega stoletja.

Azijska in domača kolera

Med kolero so razlikovali: prava kolera je bila azijska (cholera asiatica), domača kolera (cholera nostras) pa ni bila tako nevarna. Umrljivost za domačo kolero je bila mnogo manjša. Pri tej bolezni je bolnik bljuval ob hudi driski. To bolezen je baje opisal že Hipokrates: »Neki mož v Atenah je dobil drisko z bljuvanjem ... Ni bilo mogoče ustaviti bljuvanja in driske. Bolnik je izgubil tudi glas. Črno se mu je delalo pred očmi in oči so mu upadle. Vili so ga krči, ki so se začeli v črevesju in ga končno popadali v želodcu. Kolcalo se mu je. Driska je bila hujša od bljuvanja. Bolnik je bil ledeno mrzel.« — Zgodovinarji so trdili, da je prava, azijska kolera prodrla prvič v zahodno Evropo l. 1829. Do začetka tega stoletja je bilo šest večjih epidemij te bolezni v Evropi. Najbolj je bolezen divjala pred dobrimi sto leti V letih od 1829 do 1838 je pomrlo skoraj milijon ljudi. Poslej je počivala le osem let. Razširila se je zopet l. 1846. in ni ponehala do l. 1859. Poslej je bil presledek do naslednje epidemije še krajši; tretjič se je razpasla v Evropi v letih od 1846 do 1875. Tedaj je prodrla prvič v Evropo že v nekaj tednih, med tem ko je sicer potrebovala za svoj pohod nad leto dni. Morda se pa ni razširila iz Azije, temveč iz sekundarnega žarišča v Evropi? — Poslej niso obolevali v večjem številu za njo do l. 1884. Tedaj se je prvič pojavila v Marseilleu, kar jasno kaže, da je bila »uvožena« Iz Francije se je razširila v Italijo in Španijo. Tudi pred 50 leti se je kolera razširila v zahodni Evropi, v Nemčiji, Belgiji in Franciji.

Kaj so mislili o koleri

V prejšnjem stoletju, v času najhujših epidemij kolere, še niso vedeli, da bolezen povzročajo bacili. Zato se seveda niso mogli uspešno bojevati proti nji. Oblasti so izdajale številne predpise, a jih prav tako hitro spreminjale ter uveljavljale povsem nasprotne. Kar je bilo v začetku najstrožje prepovedano, je bilo čez noč dovoljeno ali celo zapovedano. Učenjak dr. R. Koch, ki je odkril povzročitelja jetike, je tudi proučeval kolero v Indiji in Egiptu ter dognal njene vzroke. Toda tedaj se dognanja znanstvenikov niso še takoj uveljavila v življenju. Sicer pa učenjaki tudi niso soglašali o vzroku in značaju bolezni. Ko je bolezen začela groziti tudi v Evropi, je nastal hud preplah in oblasti so bile v veliki zadregi, kaj naj ukrenejo. Največji preplah je bil v Avstriji, ki je bila neposredno ogrožena, ko je kolera že divjala po Rusiji. Oblasti niso imele nobenih izkušenj in bolezen je veljala še kot skrivnostna. Kaj naj torej store? Zato je cesar Franc I. ukazal naj proti koleri uporabljajo vse tiste zaščitne ukrepe, ki so bili v veljavi proti kugi. To ni bilo povsem zgrešeno. Nedvomno so s tem vsaj zavrli naglo razširjenje bolezni, ker je bil ves obmejni promet pod strogim nadzorstvom. Toda, povzroč telj bolezni je bil dovolj majhen, da se je lahko izmuznil skozi obmejne pregrade. Ko se je ob koncu leta 1830 začela širiti kolera iz Rusije, so oblasti prepovedale v Galiciji ves osebni promet; nihče ni mogel prestopiti meje, vsakogar, ki je hotel iz Rusije v Avstrijo, so zadržali na meji. Kljub temu se je pa bolezen razpasla čez nekaj mesecev, spomladi, tudi v Galiciji. Oblasti so sprevidele, da bo treba storiti kaj bolj odločnega in sestavili so posebno zdravstveno komisijo, ki ji je bila tudi poverjena vsa politična moč v deželi. Vendar je ta komisija še vedno delovala po pravilniku proti kugi ... Enake zdravstvene komisije so bile sestavljene tudi v drugih avstrijskih deželah. Načelstvo teh komisij je bilo poverjeno osrednji dvorni komisiji na Dunaju.

»Kolero so si izmislili«

Kako lahkoverni so bili ljudje tudi v starih časih — odnosno »težkoverni«, sprevidimo iz tega, kakšne govorice so se razširile o ukrepih proti koleri. Govorili so, da so si oblasti kratko malo kolero izmislile ter skušale tako prikriti strašen zločin: iz določenih razlogov so zastrupile živila in vodnjake, da bi iztrebile ljudi ... V hudih časih so ljudje pač bolj nagnjeni k vsemu skrivnostnemu ter raje verujejo v najbolj nesmiselne govorice kakor stvarnost — da bi tako vsaj na eni strani ušli kruti resničnosti. Pozneje se je pa kolera razpasla tako, da so se ljudje lahko dovolj seznanili z njo in jim ni bilo treba verovati, da so zastrupljeni.

Razkuževanje z dimom ...

Zelo zanimivi so razni zaščitni ukrepi proti koleri. Vedeli so pač, da je kolera nalezljiva bolezen. Mislili so pa vsaj v začetku, da se je lahko ubranijo, če se je otepajo, kakor so se nekdaj kuge. Niso pa imeli primernih razkužil, a tega niso vedeli. Razkužilo v časih kuge sta bila predvsem kis in dim. V splošnem so ju uporabljali tudi v boju s kolero. Na meji so bile karantenske kolibe, kjer so zadrževali določen čas potnike. Kar je bilo treba razkužiti, so razkužili z dimom. V ta namen so uporabljali dim tudi za razkuževanje pisem in na meji so imeli za to posebne pregrade »rastele« (iz ital. »rastrello«).

O značilnih ukrepih tistega časa proti koleri se bomo pomenili prihodnjič, da nam bo postala jasnejša slika nekdanjih zdravstvenih razmer in kako so se bojevali proti kužnim boleznim v naših krajih.

Pogled v skrivnostno vesoljstvo

Meglovine oddaljene od nas 500 milijonov svetlobnih let

Če se ozremo v jasni zimski noči na nebo posuto z zvezdami, se nehote zavemo, kako neznaten košček vesoljstva je naša zemlja. Že od pradavnih časov skuša človek prodreti v skrivnost vesoljstva in odkriti njegove tajne. Marsikaj se je človeškemu razumu v tem pogledu že posrečilo, toda največje tajne vesoljstva skrbno čuva in najbrž jim človek nikoli ne bo prišel do dna.

Nebo samo z zvezdami, kar jih more doseči s pomočjo velikih daljnogledov človeško oko, seveda ni nobena skrivnost več. Človeštvo pozna zvezde, njihove poti in oddaljenost od zemlje. zvezdoslovci so nam odkrili razna nebesna telesa, meglovine in s tem najbolj oddaljena nebesna telesa v neskončnem vesoljstvu. Po svetlobi zvezd lahko določijo zvezdoslovci njihovo oddaljenost od zemlje. Tako so ugotovili oddaljenost najredkejših meglovin od naše zemlje.

Kar spoznamo na nebu kot najmanjše meglovino, so v resnici celi sistemi mlečnih poti, obstoječi zopet iz ogromnega števila solnčnih sistemov. Naša Rimska cesta ali Mlečna pot, ki se nam vidi kot svetel pas na večernem nebu, je oddaljena od nas 100.000 svetlobnih let. Kako ogromna razdalja je to si niti misliti ne moremo. Pomisliti moramo, da rabi svetloba za 100 000 km dolgo pot samo eno sekundo. V enem letu napravi svetloba 10 bilijonov km dolgo pot. Naša Rimska cesta je pa oddaljena kot rečeno od nas 100 000 svetlobnih let, in vendar so zvezdoslovci fotografirali meglovine, oddaljene od naše zemlje 500 milijonov svetlobnih let. Ni izključeno, da so ta nebesna telesa že pred milijoni let izginila pa še vedno prihaja njihova svetloba do nas.

Kamorkoli se ozremo na nebo, povsod vidimo take meglovine, ki je z njimi napolnjeno vesoljstvo. Čim se je zvezdoslovcem posrečilo, razdeliti le najmanjši del meglovine na zvezde, so lahko ugotovili njeno svetlobo in s tem tudi oddaljenost od zemlje. Novo je pa odkritje, da se meglovine pomikajo od nas. Njihova radialna rotacija je v tesni zvezi z oddaljenostjo od naše zemlje. Z ogromno hitrostjo se meglovine oddaljujejo od nas. Čim bolj so oddaljene od naše zemlje, tem večja je hitrost oddaljevanja od nje. Vesoljstvo torej ne miruje, kakor bi človek mislil, temveč je v neprestanem gibanju. Učenjaki še ne vedo, zakaj se premika. Zanesljivo vedo samo to, da se premika in s pomočjo zakonov mehanike lahko fenomen gibanja tudi razumemo. V pradavnih časih, ko je vesoljstvo šele nastajalo, so se od velike skupne plinske gmote odtrgali manjši deli in nastopili svojo pot v vesoljstvo, kjer krožijo po svojih strogo začrtanih potih.

Najmodernejša nemška mlekarna

Na veleposestvu Frankenhausen v okraju Hafgeismar v Nemčiji je začela oni dan poslovati velika moderna mlekarna. Po svojem ustroju in opremi z raznimi stroji je to največja mlekarna v Nemčiji. Podjetje kupuje mlade krave-mlekarice, ki jih molzejo, dokler dajejo mnogo mleka, potem jih pa zopet prodajo. Za molžo imajo posebne stroje, kar znatno olajša delo. Število uslužbencev se pa s tem ni zmanjšalo mnogo, ker morajo na drugi strani snažiti in vzdrževati strojne naprave.

Krave pridejo iz staje v posebne prostore, kjer jih pomolzejo. Mleko spravijo v steklene posode, potem ga pa takoj umetno ohlade približno na 0° C. Ohlajeno mleko pride v večje emajlirane posode, potem pa v steklenice. Podobno kakor v zdravilnih vrelcih, imajo tudi v tej mlekarni poseben stroj za zatikanje zamaškov v steklenice. Stroj zamaši vsako uro okrog 2500 polliterskih steklenic. Z mlekom napolnjene steklenice pridejo v hladilnico, kjer se zbira mleko za prevoz. Vsa mlekarna je urejena in opremljena tako, da se ohranijo odlične naravne lastnosti surovega mleka in prepreči vsak kemični vpliv nanj.

25 letnica „MER-a“

Nemški Srednjeevropski tujsko prometni urad (MER) je bil ustanovljen 31. januarja 1918. Najprej se je imenoval »Deutsche Reisebüro«, toda kmalu je razširil svoje delovanje tudi preko meja Nemčije. Že prvo leto so se mu priključili madžarske državne železnice, madžarski tujsko prometni urad in avstrijski tujsko prometni urad. Bil je bil izpremenjen naziv v MER (Deutsches Mitteleuropäische Reisebüro). Urad je dobil izključno pravico do prodaje voznih listkov izven kolodvorov in v inozemstvu je ustanovil mnogo podružnic. Urad prodaja vozne listke in daje potujočemu občinstvu vse potrebne informacije. Ker je obe nalogi vzorno izpolnjeval, je kmalu zaslovel ne samo v Nemčiji, temveč tudi v inozemstvu. Njegov delokrog je zelo obširen. Pred vojno je imel v Nemčiji sami nad 230 podružnic, z inozemskimi vred pa okrog 1000. V Nemčiji je prodal letno okrog 6 milijonov voznih listkov, informacij je pa izdal nad 7.000.000. Že iz teh podatkov je razvidno, kako obširno in važno je delo te ustanove.

Oklopni vlak za obrambo italijanske obale

Dekleta v kuharicah

Mladina češkomoravskega protektorata se vedno bolj oprijemlje obrti. V področju Trgovske zbornice v Olomucu je napravilo lani pomočniške izpite 700 vajencev, med njimi 300 deklet. Posebno značilno je veliko zanimanje ženske mladine za obrtniške poklice. Mnoga dekleta so se posvetila celo kovaški obrti.

Pridelovanje riža v Rumuniji

Zadovoljivi uspehi raziskovanja zemlje v južnih obmejnih krajih Besarabije je dalo oblastem pobudo za pospeševanje pridelovanja riža. Podnebje je v Besarabiji za to zelo ugodno. V Ismailu ob Donavi bo ustanovljena centrala za riž in njena naloga bo skrbeti, da bo pridelala Rumunija čim več riža. Letos spomladi bodo zasejali z rižem 218 ha polja. Če se bodo poskusi s pridelovanjem riža količkaj obnesli, bodo riževe plantaže prihodnje leto znatno razširjene. Rumunija bi se rada polagoma v pogledu riža osamosvojila, da bi ga ne bilo treba uvažati iz inozemstva.

gumno borilo in doseglo lep uspeh, ker je

Kmetijska razstava v Budimpešti

Navzlic vojni in raznim težkočam, ki jih prinaša seboj, pripravlja Budimpešta veliko kmetijsko in živinsko razstavo, ki bo prirejena od 27. marca do 4. aprila. Mnogo živine so živinorejci že prijavili, tako da je moral odbor objaviti, da ne more novih prijav več sprejemati. Za razstavo, ki bo ena največjih, kar jih je kdaj priredila Madžarska, se zelo zanima tudi inozemstvo.

Argentinska filmska industrija

Prikazovanje severoameriških filmov je dvignilo zadnja leta v Argentini mnogo prahu. Znaten del javnosti je proti ameriškim filmom protestiral. Zato je vlada sklenila pospeševati ustanovitev lastne filmske industrije. Občinska uprava Buenos Airesa je razpisala več visokih nagrad za najboljše domače filme. Prva nagrada je bila letni prisojena domačemu filmu »La Guerra gaucha«, druga pa filmu »Malambo«.

Križanka št. 32

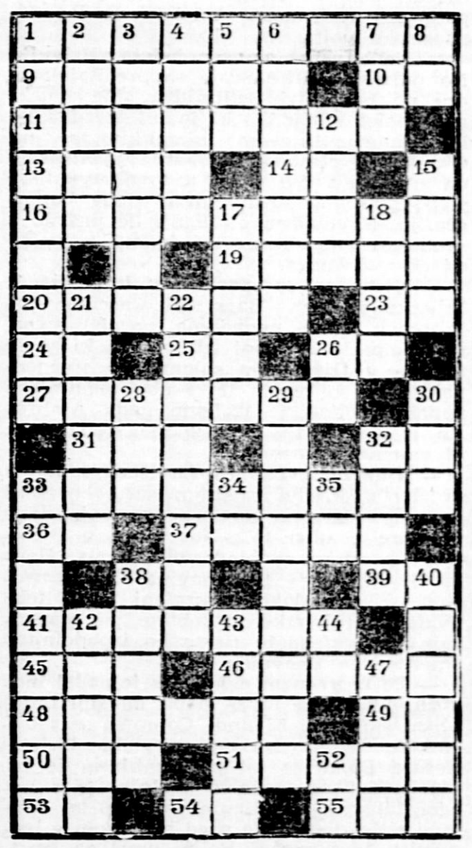

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. slovenski leposlovni mesečnik, 9. kulturen, 10. osebni zaimek, 11. smešeče posnemanje kakega književnega dela, 13. predazijska visoka planota, 14. prislov kraja, 16. bolniški strežnik, usmiljen človek, 19. zemeljska udrtina (množ.), 20. lahko, brez težave, 23. italijanski spolnik, 24. češka vprašalnica, 25. osebni zaimek, 26. grška črka, 27. planinec, gorski vojak, 31. pokoj, počitek, zaključek vojne, 32. prislov kraja, 33. gorovje v osrčju Azije, 36. Ancona (avtom. značka), 37. poziv za umik, 38. arabski konj, 39. igralna karta, 41. kovina, ki se uporablja v raznih zlitinah, 45. premik vode, zraka, 46. iz česar je bila iztisnjena, izločena voda s silo, 48. slovensko žensko ime (množ.), 49. medmet, 50. krojaška potrebščina, 51. elektroda, 53. pesniško okrajšan pogojni veznik, 54. pritok Urala, 55. del parnega stroja.

Navpično: 1. poštna vrednotnica, 2. del pohištva, 3. grad pri Trstu, 4. sveta podoba, 5. predlog, 6. sestati se, srečati se, 7. Adamova nesreča, 8. osebni zaimek, 12. indijska konopljia, 15. pokvarjen, neužiten, bolan, 17. rdečkast, zlat, 18. pozdrav, 21. nogometni igralec, 22. angleški koralni otoki v zap. Indijskem oceanu, 26. v marcu, 28. ženitovanje, svatba, gostija, 29. sestavljen samo iz enega zloga, 30. alkoholna pijača, 32. neznana, nedomača, 33. puščavska popotna družba, 34. začetek kaje, 35. egipčanski solnčni bog, 38. sportnik, 40. sorodstvo, klapa, klika, 42. kakor, podoben, 43. črv, ki se zaredi v moki, 44. nikalnica, 47. protivni veznik, 52. reka v Sibiriji.

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 31

Vodoravno: 1. poloičarstvo, 12. Arad, 16. olupek, 17. gumno, 18. etapa, 19. riz, 20. lopata, 22. Dora, 24. am, 25. ako, 26. ino, 27. soda, 28. ste, 29. zanikati, 32. Utva, 33. gril, 34. en, 35. la, 36. Odisej, 38. gonja, 39. nagon, 40. kajakaš, 41. Lear.

Navpično: 1. porazen, 2. olikana, 3. Luzon, 4. op, 5. velikan, 6. ikona, 7. aga, 8. ruta, 9. sma, 10. TN, 11. vodovja, 12. ata, 13. Ra, 14. apatija, 15. kamelar, 18. era, 21. potok, 23. oda, 27. stek, 28. srne, 30. ilo, 31. Ida, 32. USA, 33. gol, 37 ij.

GEORGES OHNET: 3

PRODAJALEC STRUPOV

ROMAN

Plamen ponosa je zagorel v Vernierovih možganih in v duhu se je že videl veletrgovca, razpošiljajočega cele zaboje »Pruneleta« v vse podeželske kavarne in — kdo ve — tudi v vse kavarne v Parizu samem. Odgovoril je:

— Vaš predlog mi ugaja. Velja torej! Upam, da ostanete pri meni na obedu in da se bova še lahko pomenila o tej nujni zadevi.

To je bila že »nujna zadeva«. Zarotnika sta skupaj poobedovala v sobici za kavarno in med obedom je Mareuil napisal oglas, o katerem je upal, da ga bo njegov gospodar objavil brezplačno. Bil je oglas tako pošteno vabeč, da je služil pozneje tudi kot reklama za sloveč »Kraljevski Vernier - Mareuillov liker žolti trak«. Že v prvem oglasu je bilo opozorilo na odlične konjake lastnega Vernierovega izdelka na njegovem posestvu v Regnacu (Charente). Častivredni gospod Vernier, ki je moral sam kupovati svoje žitno žganje, ki bi bilo obudilo od mrtvih tudi mrliča. Njegovo posestvo v Regnacu! Moral si bo omisliti tako posestvo, ko bo resnično bogat i dati mu bo moral to ime, da bo obvaroval svojo resnicoljubnost vsakega sumničenja.

Mareuil je odšel iz ulice de Tourville obdarovan s steklenico »Pruneleta«, ki jo je ponudil svojemu začasnemu gospodarju v zameno za nekaj vrstic prve reklame. Toda Mareuil se ni preveč zanašal na priporočilo v dnevnem tisku, niti na sloves tega likerja, pač pa na svoje osebno posredovanje. Po Mareuilovi zaslugi v trgovsko skladišče spravljeni Vernierov »Prunelet« je šel v celih zabojih v promet in sicer že v prvih štirinajstih dneh. Čujmo, kako se je to zgodilo: Mareuil je imel dobre prijatelje. Dogovoril se je z njimi, da bodo v kavarnah na bulvarjih odigrali nedolžno komedijo. Mareuil je vstopil v eno. Na natakarjevo vprašanje, kaj gospod želi, je naročil steklenico Vernierovega »Pruneleta« v ledeni vodi.

Na to je natakar seveda odgovoril:

— Vernierovega »Pruneleta«? Ga nimamo, gospod.

— Ah! Nimate ga? Torej pa pridem zopet v vašo kavarno, kadar ga boste imeli.

In odšel je. Dama v bufetu je poklicala natakarja in ga vprašala, zakaj je gost odšel, ne da bi bil kaj naročil. Natakarjevo pojasnilo je vzbudilo nemir v njeni glavi. Še istega dne sta prišla dva ali trije Mareuilovi prijatelji v kavarno in vsi so po vrsti zahtevali Vernierov »Prunelet«. Izsiljena posledica te komedije je bil nakup zaboja »Pruneleta«. Čim je pa bil zaboj kupljen, ni preostalo nič drugega nego tudi prodati ga. Tako se je torej pričelo novo delo: Silno natakarjevo prizadevanje, da bi kavarniški gostje pili Vernierov »Prunelet«, dokler ni bil zaboj prazen. Mareuilova taktika je imela tako velik uspeh, da je prejel ta iznajdljivi mož v šestih mesecih od Verniera na račun svojega deleža tisoč petsto frankov in da je pričel Vernier izdelovati likerje na debelo. Uredil si je zelo lepo skladišče v ulici de Montmartre in ker je potreboval zanesljivega človeka, ki bi pazil na njegove račune, je gospodična Felicita Mareuilova pustila šivanje perila in se lotila trgovskih knjig.

Vernieru je bila všeč. Bila je plavolasa, nežna in skromna. Dvoril ji je in tistega dne, ko je prodal svojo kavarnico v ulici de Tourville, da bi si uredil v Aubervilliersu veleizdelovalnico opojnih pijač, se je oženil z Mareuilovo sestro, a Mareuil je bil postal že njegov družabnik.

Zavezništvo teh treh je bilo zares zgledno. Živeli so samo za svoje delo. Vernier je destiliral, mešal, razporejal, zavijal. Mareuil je potoval po vsej Franciji in tujini, da bi spravil v promet čim več Vernierovega »Pruneleta«. Felicita je pa vodila blagajno, ki se je polnila v enaki meri, kakor so vsa skladišča tovarne v Aubervillersu praznila svoje zaloge zabojev s steklenicami, razširjajoč moralno propadanje, blaznost in smrt na vse štiri strani sveta. Še nikoli se ljudje, zatopljeni v neumorno delo od jutra do večera, niso združili za tako nemoralno delo kakor v tem primeru. Po pravici bi bili lahko zahtevali, da bi dobili nagrado za marljivost in spretnost, s kakršno so vodili svojo trgovino. Če bi pa bilo pretehtano vse zlo, ki so ga povzročali s tem, kar so izdelovali, bi morali biti vsi trije obsojeni na več let ječe. To so bili krepostni morilci. Povsem neopaženo so kupičili svoje premoženje s tem, da so zastrupljali človeštvo.

Vernier, stoječ na čelu tega podjetja, se pa ni omejil na izdelovanje svojega »Pruneleta«. V promet je spravil tudi svoj »Kraljevski Vernier-Mareuilov liker žolti trak« in pripravljal je izdelovanje »Alpske rože«, od katere si je obetal prave čudeže. Tovarna v Aubervilliersu se je razširila, dozidanih je bilo več novih poslopij, razmnožene žganjarne, destilacijske naprave in skladišča. To je bila dolga vrsta medeninastih kotlov in cevi, po katerih so se pretakali razni strupi, ki so šli potem skozi hladilnice in dalje v oddelek, kjer so bili izpopolnjeni z raznimi vonjavami, temi največjimi tajnami izdelovanja.

Tovarni je bil priključen tudi kemični laboratorij. V tem kemičnem laboratoriju, delavnici strogega lica, je sprejemal Vernier z uradno dostojanstvenostjo tistih uradov, ki jim je bila dolžnost bedeti nad izdelovanjem, številom stopinj in prodajo alkohola. Vse se je delalo pri njem vpričo vseh. Vedel je, da sme v svoje steklenice povsem brezskrbno naliti vsega, samo da bi pri tem ne opeharil davkarije. Mar ni bila država sama njegov sokrivec in sicer s tem, da je bila obenem njegov največji odjemalec? Čim večje množine svojih likerjev je prodal, tem več davkov in pristojbin je plačal državi. Naj torej zajame magari vso Francijo epileptičen krč. Kaj za to? Samo da so finančni interesi države dobro zaščiteni.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani